

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการพิเศษ ที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง และทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง จากกระบวนการเมืองหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่ง และถ่ายทอดระบบสังคมกับระบบการเมือง ประเด็นสำคัญของการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ ก็คือ สามารถสื่อสารให้อีกฝ่ายได้รับข่าวสารได้แจ่มชัด แต่บ่อยครั้งก็เกิดปัญหาในการสื่อสาร ผู้ส่งข่าวสารไม่สามารถส่งเนื้อหาข่าวสารได้แจ่มชัด จนทำให้เกิดความเข้าใจผิด โดยเฉพาะการสื่อสารทางการเมือง^๑ หลายปีที่ผ่านมาความขัดแย้งในสังคมไทยทำให้สังคมได้ตระหนักและเริ่มกล่าวถึงเครื่องมือที่จะเชื่อมโยงสังคมไทยให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติมีความสุข ดังจะเห็นได้จากกลุ่มคนในประเทศต่างๆ ที่พัฒนาตนเองเข้าสู่ประเทศที่พัฒนาทั้งระบบเศรษฐกิจ และการเมือง ได้ให้การยอมรับอย่างกว้างขวางในการนำการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือ (tool) และวิธีการ (means)^๒ เพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งต่อปัจเจกบุคคล องค์กร สังคมและประเทศชาติ แม้ว่าการสื่อสารถูกนำมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญทางการเมืองระหว่างประชาชนกับรัฐบาลและรัฐบาลกับประชาชน แต่ส่วนหนึ่งที่ทำให้ “ความขัดแย้ง” ขยายตัวขึ้นหรือลดระดับความรุนแรงลงในสังคม ที่สำคัญประการหนึ่งคือ สื่อมวลชน ที่มีส่วนในการขยายระดับความรุนแรงของความขัดแย้ง^๓ ทุกฝ่ายเริ่มให้ความสำคัญการสื่อสารที่จะนำสังคมไปสู่สันติสุข

สื่อสารมวลชนจึงมีพลังอำนาจมากในการแพร่กระจายข่าวสาร ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ที่เป็นกลไกสำคัญทั้งในการต่อต้านและสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งสนับสนุนระบบเศรษฐกิจการเมือง การสื่อสารเป็นกระบวนการหนึ่งที่ได้ครอบงำสังคมเอาไว้ซึ่งอาจครอบงำไปทางลบหรือบวกก็ได้ สังคมจะสันติสุขสมานฉันท์หากมีการสื่อสารในทางบวก สังคมจะขัดแย้งหากมีการสื่อสารไปในทางลบ การตระหนักถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตประจำวัน มีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมอุดมการณ์ทางการเมืองของคนในสังคมจากการแพร่กระจายข่าวสาร ที่กลายเป็น

^๑ ลิขิต ธีรเวคิน, (28 ต.ค. 2552), “การพูดจาเพื่อการสื่อสารของมนุษย์”, Prof. Dr. Likhith Dhiravegin, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [http:// www. dhiravegin .com. /detail.php?_id=0008000](http://www.dhiravegin.com./detail.php?_id=0008000) [2 ธันวาคม 2557].

^๒ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สุขุมวิทการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๘.

^๓ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริง (คอป.), โครงการศึกษาวิจัยรากเหง้าของความขัดแย้งสู่ทางออกเพื่อความปรองดอง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี เอส พรินติ้ง แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘๖.

เครื่องมือในการควบคุมความคิดทางการเมืองของคนในสังคม (political control) จนนำไปสู่ความขัดแย้งตามมา^๔

การสื่อสารทางการเมือง (political communication) จากกรณีที่มีการชุมนุมครั้งใหญ่บนเวทีปราศรัยเพื่อโจมตีรัฐบาล มีการใช้คำพูดและใช้ถ้อยคำรุนแรงตกเป็นข่าวเกรียวกราว^๕ คือการปราศรัยของนาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ใช้ถ้อยคำรุนแรงต่อ น.ส. ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ด้วยถ้อยคำรุนแรงสื่อสารทางการเมืองเพื่อโจมตีรัฐบาล อีกทั้งประชาชนคนในสังคมในช่วงภาวะวิกฤตได้เผยแพร่ถ้อยคำรุนแรงเพื่อใช้ปลุกฝังสร้างความเกลียดชัง (hate speech) ระหว่างผู้มีความคิดเห็นและอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน เท่ากับเป็นการขยายผลและตอกย้ำความขัดแย้งจากทุกฝ่ายที่เห็นต่างกันจนถึงขั้นไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยสันติ^๖

จากการติดตามข่าวสารการเมืองและพฤติกรรมการทำงานของนักการเมืองไทย ปัจจุบันคนไทย สังคมไทย ครอบครัวไทยไปจนถึงเยาวชนไทย ที่ต่างต้องถูกยัดเยียดให้บริโภคข่าวสารที่กระทบต่อความรู้สึก ส่งผลให้เกิดความผิดหวัง สลดใจ ท้อแท้และเบื่อหน่ายในการทำงานของนักการเมือง คำพูดที่ขัดต่อคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม แสดงออกถึงการละเมิดศักดิ์ศรีของผู้อื่นด้วยการด่าทอ “มีการใช้คำพูดหรือการแสดงออกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อโจมตีบุคคลหรือปัจเจกบุคคลให้อีกฝ่ายมองเป็นคนเลวหรือคนไม่ดี เช่น ใช้งบประมาณไม่เหมาะสมทุจริตคอร์รัปชัน”^๗ นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประชาชนด้วยกันหรือระหว่างกลุ่มประชาชนกับนักการเมืองหรือผู้เกี่ยวข้องกลายเป็นความแตกแยกและนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในสังคม

การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบัน กล่าวได้ว่า ความขัดแย้งมาจากหลายมิติ แต่มีตัวแปรสำคัญที่แฝงตัวอยู่เบื้องหลังของวิกฤตการณ์สื่อสารทางการเมืองได้แก่ประเด็น “การสื่อสาร” ขบวนการความแตกแยกทางสังคมที่นำพาประชาชนในสังคมไทยไปจ่อที่ขอบเหวแห่งมิลลิวีกิลียุค^๘ เป็นการสื่อสารแสดงเสรีภาพคำพูดทางความคิดเห็น (free speech) สร้างคำพูดด้วยความเกลียดชัง (hate speech) คำพูดที่บิดเบือน (distorted speech) และมีคำพูดที่มีอคติ (biased speech) ซึ่งส่งผลต่อการสานสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งจนขยายผลสู่ความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงในที่สุด^๙ การ

^๔ ธนาธิ ธรรมโชติ, (๑๒ เม.ย. ๕๕), “การสื่อสารเพื่อสารสันติภาพในการลดข้อขัดแย้ง”, ประชาไท, [ออนไลน์], <http://www.prachatai.com/journal/2011/04/34014> [๒๕ มิ.ย. ๒๕๕๗].

^๕ สุลักษณ์ บุญปานและกองบรรณาธิการมติชน, ๒๐๓ วันชัตดาวน “ยิ่งลักษณ์” เปิดศักราช คสช, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๗), หน้า ๒๙.

^๖ ศูนย์ศึกษานโยบายสื่อ, “การกำกับดูแลสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง”, รายงานวิจัย, (คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๓.

^๗ สัมภาษณ์ ศ. ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, ประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๗.

^๘ ประเวศ วะสี, (๓๐ มิ.ย. ๒๕๕๔), “สิ่งที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่ควรทำ ๑๐ ประการ”, คมชัดลึก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/detail/20110630/101798/...html> [๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๗].

^๙ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, การจัดการความขัดแย้งอย่างสันติวิธีและการสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต, การสื่อสารทางการเมือง หน่วยที่ ๑๓, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๙).

สื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย โดยเฉพาะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนนับว่ามีความสำคัญมาก^{๑๐} ยิ่งในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วจนมีการกล่าวขานสังคมปัจจุบันว่าเป็น “สังคมแห่งการสื่อสาร” (the communication society)^{๑๑}

อย่างไรก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองในสถานการณ์ปัจจุบันได้ขยายความขัดแย้งจนเป็นประเด็นปัญหามาไปสู่การใช้ความรุนแรง จากการศึกษาข้อมูลของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาเป็นอันดับหนึ่งกว่า ๙๔% หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงคำสอนที่เกี่ยวข้องกับ “คำพูด” ที่เรียกว่า “วจีสุจิริต”^{๑๒} ซึ่งเป็นหลักธรรมการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพูด ดังที่พระพุทธองค์ทรงให้หลักคำสอนในเรื่องเกี่ยวกับการพูดว่าจะต้องเป็น “วจีสุจิริต” ประกอบด้วยคำพูดที่เป็นความจริง พูดประสานสามัคคี พูดไม่ระคายหูน่าฟัง และพูดจากมีหลักฐานอ้างอิงน่าเชื่อถือ ซึ่งจากหลักคำสอน พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของคำพูดเป็นสำคัญ จึงได้มีหลักธรรมคำสอนไว้ในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับคำพูดไว้ในบริบทต่างๆ

แม้ว่ากาลเวลาผ่านมายาวนาน หลักคำสอนในพระพุทธศาสนายังคงมีคุณค่าสำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารมากมาย จากที่ปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎก ดังที่จะกล่าวถึงในรายละเอียดในงานวิจัยนี้เกี่ยวกับ “การสื่อสารด้วยคำพูด/ถ้อยคำ” การศึกษาข้อมูลได้ปรากฏหลักฐานความขัดแย้งทางด้านความคิด ทศนคติเฉกเช่นเดียวกัน มิได้มีความแตกต่างจากยุคปัจจุบันแต่อย่างใด แต่กระนั้นก็ยังสามารถดำรงความเป็นประเทศปกครองสืบต่อมาได้ยาวนาน อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผลและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง การนำแนวทางการสื่อสารของพระพุทธองค์มาประยุกต์ใช้กับสภาวะสังคมปัจจุบันในความขัดแย้งทางการเมือง เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญในความเป็นมนุษย์ ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน ให้ความเคารพ ให้เกียรติเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน สื่อสารด้วยความเข้าใจ มีความรัก ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์ในการสร้างสันติสุข ดังที่พระพุทธศาสนาได้ให้ “แนวทางแห่งสันติ” เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ซึ่งไม่เป็นเพียงแต่ความสงบสุขภายนอกเท่านั้นแต่ยังให้ความสงบสุขภายในใจที่ยั่งยืน

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองที่มีตัวแปรการสื่อสารที่ขยายความขัดแย้งไปสู่ความรุนแรง เป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความเกลียดชังนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในสังคมไทยปัจจุบัน ดังนั้นงานนี้ จึงมุ่งเน้นที่จะบูรณาการหลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อไปสู่วิธีการสร้างรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองที่น่าไปปฏิบัติได้จริง ตระหนักถึงวิธีการสื่อสารอย่างไร ให้ต้นรู้ ใช้ปัญญาในการพิจารณาใคร่ครวญกับสถานการณ์จริงที่จะไม่จุดประกายความขัดแย้งให้ขยายออกไปในสังคม ไม่ได้หมายความว่าในสังคมบ้านเมืองจะไม่มี ความขัดแย้งทางคำพูด ตราบใดที่เป็นสังคมมนุษย์

^{๑๐} ปราณี สุรสิทธิ์, การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันเพื่อการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร: แพลน พรินต์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๕๒.

^{๑๑} พงษ์ทิสาณ ชุมพล ม.ร.ว., ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๕๖), หน้า ๑๙๔.

^{๑๒} ดูรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๘๖/๘๘.

ของการอยู่ร่วมกันก็จะยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ความขัดแย้งนี้จะไม่นำไปสู่ความรุนแรงแตกแยกความสามัคคี แต่สามารถอยู่ร่วมกันในความต่างอย่างสันติ ผู้วิจัยได้เสนอ “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” นำไปสู่การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๑.๒ วัตถุประสงค์

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารทางการเมือง
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมือง เพื่อสันติเชิงพุทธ
- ๑.๒.๓ เพื่อเสนอการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อก่อให้เกิดสันติแก่สังคมในความหมายทั่วไปนั้น จำเป็นต้องศึกษาหลักทฤษฎีการสื่อสารเป็นอย่างไร ผู้ส่งสาร (S) เนื้อหา (M) ผู้นำเสนอข่าว (C) และผู้รับสาร (R) (S-M-C-R) และแนวทางสื่อสารเป็นอย่างไร มีการพัฒนาของการสื่อสารในยุคต่างๆ อย่างไร ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองเป็นอย่างไร การสื่อสารการเมืองอย่างสันติเป็นอย่างไร ความหมายและความสำคัญเป็นอย่างไร อะไรคือสาเหตุการสื่อสารทางการเมืองที่ไม่ชัดเจน ไม่ถูกต้อง ความไม่เป็นกลาง ข้อมูลจริงหรือเท็จเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์หาปัญหาสาเหตุของความขัดแย้งมาจากการสื่อสารทางการเมืองมาจากอะไร ตัวแปรและผลกระทบที่ได้รับจากการสื่อสารทางการเมืองที่ไม่สันติในสังคมเป็นอย่างไร และมีหลักการและวิธีการอย่างไร

๑.๓.๒ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติแก่สังคมตามที่ปรากฏในพระพุทธศาสนานั้น มีฐานความคิดทางพระพุทธศาสนาอย่างไร ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนมีการสื่อสารอย่างไรบ้าง แนวคิดในพระพุทธศาสนามีความสอดคล้องทางการสื่อสารกับปัจจุบันอย่างไร การสื่อสารมีตัวแปรและผลกระทบอะไรบ้าง หลักธรรมและวิธีปฏิบัติในการสื่อสารเป็นอย่างไร สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และการสื่อสารที่ดีสร้างสรรค์เพื่อสันติที่จะมาช่วยลดสาเหตุความขัดแย้ง สร้างความสมานฉันท์ สร้างความสามัคคีให้เกิดสันติในสังคมมีหลักการและวิธีการอย่างไร

๑.๓.๓ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ จากการศึกษาวเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุจากการสื่อสารทางการเมือง โดยนำหลักธรรมเพื่อใช้แก้ปัญหาและวิธีปฏิบัติโดยนำข้อมูลต่างๆ ที่เก็บจากการศึกษาวิเคราะห์ทางทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองนำมาสังเคราะห์ แล้วนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งคำสอนและข้อปฏิบัติมาบูรณาการกับข้อมูลที่สรุปจากงานวิจัยที่ได้จากการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน พร้อมสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อสร้างรูปแบบนำไปปฏิบัติใช้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์จริงตามที่เกิดขึ้นในสังคมการสื่อสารทางการเมืองในสังคมปัจจุบันอย่างกลมกลืนได้อย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” ผู้วิจัยจะเน้นในขอบเขต ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา โดยผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลจากเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ในเบื้องต้น และจากปัญหาความขัดแย้งความรุนแรงการสื่อสารทางการเมืองในสังคมปัจจุบัน โดยศึกษาจากทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของตะวันตกและการสื่อสารทางการเมืองในพระพุทธศาสนา แนวคิดการสื่อสารทางการเมืองของตะวันตกและแนวคิดการสื่อสารทางการเมืองในพระพุทธศาสนา ตัวแปรและผลกระทบของการสื่อสารทางการเมืองทั้งทางตะวันตกและพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักการสื่อสารทางการเมืองตะวันตกและหลักการสื่อสารทางการเมืองในพระพุทธศาสนา โดยวิเคราะห์จากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาด้านการสื่อสารทางการเมืองเชิงสันติ โดยนำเสนอวิธีการทางตะวันตกและวิธีการทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาบูรณาการสร้างรูปแบบในการปฏิบัติใช้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะใช้ระยะเวลา ๑๖ เดือน ในการศึกษา โดยเริ่มจากเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ จนถึง ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

๑.๔.๓ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข่าว (Key – Informant Interviews)

ก. นักการเมือง นักวิชาการ นักสื่อสารมวลชน จำนวน ๑๑ ท่าน ประกอบด้วย

๑. พระเทพวิสุทธิกวี (เกษม สัตถุโต)	พระอาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒. ศ. ดร. สุรพงษ์ โสธนะเสถียร	นักวิชาการด้านการสื่อสาร ม. ธรรมศาสตร์
๓. ศ. ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์	ประธานสถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
๔. ดร. วุฒิพงษ์ เพริยบจิริวัฒน์	ประธานสถาบันสหสวรรค์
๕. คุณหญิง ดร. จารุวรรณ เมณฑกา	อดีตสมาชิกวุฒิสภา, อดีตผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
๖. คุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์	อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๗. นาย พนม ศรีศิลป์	ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
๘. นาย วัลลภ ตังคณานุรักษ์	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๙. ดร.นันทนา นันทวโรภาส	คณบดีวิทยาลัยการสื่อสารการเมือง ม. เกริก
๑๐. นาง พิษญา เมืองเนา	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย NBT
๑๑. นาย สมโภชน์ ไตรรักษา	ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวช่อง ๗ สี

เหตุผลจากการที่เลือกบุคคลเหล่านี้ มาเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยคุณสมบัติดังนี้

๑. เป็นกลุ่มชนชั้นปัญญาชนที่มีผลต่อความคิดและการแสดงออกต่อคนในสังคมไทยทั้งจากที่ปรากฏในงานเขียน ผลงานทางวิชาการ การร่วมอภิปราย และสื่อต่างๆ
๒. กลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ ด้านการทำงาน มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถเป็นที่รู้จักกว้างขวางในวงสังคม
๓. เป็นกลุ่มบุคคลคนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางการเมือง มีบทบาททางการเมือง และมีการให้การสัมภาษณ์ในสื่อแขนงต่างๆ เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง
๔. สามารถเสนอแนะแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมต่อการนำไปใช้ได้ จากสถานการณ์ความขัดแย้งที่เป็นผลนำไปสู่ความรุนแรงทางสังคม

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน (politician, media and people) หมายถึง ผู้ที่มีบทบาททั้งในแง่ผู้ส่งสาร/แหล่งสาร เนื้อหาของสาร ช่องทางของการสื่อสาร และผู้รับสาร เป็นผู้สื่อสารปฏิสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง และบริบททางการเมือง

๑.๕.๒ การสื่อสารทางการเมือง (political communication) หมายถึง กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทศนะ และความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมือง มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกของสังคมการเมือง กระบวนการแพร่ข่าวสารไปยังสมาชิกกับหน่วยต่างๆ ในระบบการเมืองไปสู่ประชาชนหรือระหว่างประชาชนกับรัฐบาลเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง

๑.๕.๓ พระพุทธศาสนาเถรวาท (theravada buddhism) หมายถึง การศึกษาหลักธรรมในพระไตรปิฎกประกอบด้วยพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของพระพุทธองค์ในบริบทต่างๆ ในงานวิจัยนี้จะมีหลักคำสอนสำคัญที่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับการสื่อสารเชิงสันติ

๑.๕.๔ การสื่อสารเชิงพุทธ (buddhist communication) หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ประกอบด้วยความคิด การใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา ปฏิสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิด ทศนคติ ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารโดยนำหลักคำสอนและการปฏิบัติตามแนวทางการสื่อสารในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๕.๕ การสื่อสารสร้างความเกลียดชัง (hate speech) หมายถึง การสื่อสารในการโจมตีอัตลักษณ์ของกลุ่มบุคคลและปัจเจกบุคคลเพื่อทำให้เกิดความเกลียดชัง เป็นการปลุกระดมให้ผู้คนเกลียดชังต่อกลุ่มคนที่เป็นปรปักษ์ และนำไปสู่ความรุนแรงในทางกายภาพ และความรุนแรงทางจิตใจ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นคำหยาบคายเสมอไป แต่พิจารณาถึงผลลัพธ์ด้านความรุนแรงที่จะตามมาเป็นสำคัญ

๑.๕.๖ สันติเชิงพุทธ (peace in buddhism) หมายถึง ความสงบสุขของประชาชนในสังคมไทย มีความรัก ความสามัคคี เมตตา สร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน ด้วยการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการรู้ทัน เบิกบาน ตามแนวทางมรรคมีองค์ ๘ เพื่อสื่อสารสร้างสันติสุขร่วมกัน

๑.๕.๗ บูรณาการเชิงพุทธ (buddhist intergration) หมายถึง การเชื่อมหรือประสานโดยนำหลักทางศาสตร์สมัยใหม่ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองบูรณาการข้ามวิชา (interdisciplinary) เข้ากับหลักทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ที่มีรากฐานจากศาสตร์สมัยใหม่ นำไปสู่รูปแบบเพื่อสร้างสันติ ตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือ การวิจัย วารสาร เอกสาร รายงานการสัมมนา ตลอดจนข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษาวิเคราะห์วิจัยมีมากมายผู้วิจัยประมวลที่สำคัญดังนี้

๑.๖.๑ หนังสือ

๑.๖.๑.๑ พุทธทาสภิกขุ ได้รวบรวมคำบรรยายไว้ในหนังสือ สันติภาพของโลก^{๑๓} ท่านพุทธทาสได้เสนอเกี่ยวกับภาวะโลกปัจจุบัน ที่มนุษย์กำลังขาดธรรมโดยเฉพาะ ศีลธรรม จึงทำให้เกิดความไม่สงบ ขาดความสามัคคีในสังคม แล้วการแก้ปัญหาที่ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ พูดกันไม่รู้ไม่เข้าใจ ทั้งภายในชาติและระหว่างชาติ การเปลี่ยนรัฐบาลก็ไม่ช่วยให้สถานการณ์บ้านเมืองมีความเข้าใจตรงกัน เพราะยังขาดศีลธรรม มีกิเลสครอบงำ ทุกคนมุ่งหวังประโยชน์ส่วนตน แสวงหาด้านวัตถุ เป็นทางอันนำไปสู่การคอร์รัปชันในที่สุด ท่านพุทธทาสเน้นศีลธรรมให้เกิดในใจมนุษย์ เพื่อหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆ ร่วมกัน โดยกล่าวถึงในเรื่องของการพูดจาที่จะปฏิสัมพันธ์กันนั้นต้องมีความเข้าใจที่ตรงกันอันเป็นธรรมที่จะทำให้เกิดสันติ ซึ่งจะนำความสุขมาสู่มวลมนุษยโลก

๑.๖.๑.๒ พุทธทาสภิกขุ ได้รวบรวมคำบรรยายไว้ในหนังสือ การเมืองคืออะไร อะไรที่จะทำให้รอดพ้นจากวิกฤต ท่านได้เสนอส่วนแรก หนทางรอดของมนุษย์คือ ธัมมิกสังคมนิยมและพุทธทาสลัทธิคิดทางการเมือง^{๑๔} และยังได้กล่าวถึงธัมมิกสังคม ในความหมายและมุมมองต่างๆ ของธัมมิกสังคม การรวมเอาเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตย สังคมนิยมและเผด็จการโดยนำธัมมิกเข้าด้วยกันตามสัดส่วนที่เหมาะสม และในส่วนที่สอง ได้กล่าวถึงว่า การที่จะให้ธรรมครองโลกนั้นคนจะต้องมีศีลธรรม โลกยิ่งเจริญมากก็ยิ่งไม่มีสันติภาพ มนุษย์สร้างปัญหาส่วนเกิน ส่วนที่ สาม กล่าวถึงธรรมะกับการเมือง และส่วนที่สี่ ศีลธรรมกับประชาธิปไตย ท่านให้ข้อคิดทางการเมืองถึงการพัฒนาประเทศไม่สำเร็จเพราะเหตุอะไรจำเป็นต้อง ศึกษาหลักศีลธรรมเพื่อเป็นพื้นฐานของพลเมือง เศรษฐกิจและการเมือง ท่านได้ให้ข้อคิดว่า การเมืองมิใช่สิ่งที่สามารถจัดโลกให้มีสันติภาพได้ ซึ่งหมายถึง ความบริสุทธิ์ความสว่างไสวแจ่มแจ้ง และความสงบเยือกเย็นอันแท้จริง ซึ่งระบบการเมืองที่

^{๑๓} พุทธทาสภิกขุ, สันติภาพโลก, (สุราษฎร์ธานี: ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๓๑).

^{๑๔} พุทธทาสภิกขุ, การเมืองคืออะไรหนทางรอดของมนุษย์คือธรรมิกสังคม และพุทธทาสลัทธิคิดทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๔๙).

ดินนั้นเนื่องด้วยศีลธรรม คือ การเมืองที่แท้จริงของมนุษย์ต้องตั้งอยู่บนรากฐานของศาสนาทุกศาสนา และคือหนทางที่จะให้ธรรมะครองโลก คือหนทางรอดของมนุษย์

๑.๖.๑.๓ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้รวบรวมคำบรรยายไว้ในหนังสือ การศึกษาเพื่อสันติภาพ^{๑๕} แสดงคำปราศรัยในวันสันติภาพโลกได้กล่าวถึงสงคราม แม้ว่าสงครามเย็นจะสงบลงแล้ว แต่ความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาก็ได้ปะทุขึ้น มีแนวโน้มที่จะก่อความขัดแย้งและความรุนแรงมากกว่าจะสร้างสรรค์สันติภาพ ถ้าปล่อยให้ความอยากทางด้านวัตถุขยายตัวมากขึ้นโดยไม่ควบคุม ไม่มีขอบเขตจนไม่มีความสุข ตัวเราจะมองเห็นเพื่อนมนุษย์เป็นปฏิปักษ์ เกิดการเอารัดเอาเปรียบ เมื่อไม่มีสันติภาพในใจก็จะไปบังคับข่มขู่ผู้อื่น จากนั้นก็จะบานปลายแบ่งแยกเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ยิ่งทำให้ความขัดแย้งทวีความรุนแรง ความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้ ต้องเริ่มที่ใจ ใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลงนี้ได้สำเร็จก็คือการทำใจให้สงบ อิสระภาพ และความสุขภายใน ซึ่งจะต้องพัฒนาตนเองให้สามารถประสบสันติสุขภายใน และความสุขที่อิสระ ด้วยความหลุดพ้นจากความเฝะยานหาสิ่งเสพบำเรอสุข ความเฝะแสวงหาอำนาจ และบรรดาวิถีที่ก่อให้เกิดความแก่งแย่ง และแบ่งแยกทั้งหลาย ฉะนั้น การสร้างสันติภายในต้องเริ่มต้นสร้างที่จิตใจ

๑.๖.๑.๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้รวบรวมคำบรรยายไว้ในหนังสือ ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ^{๑๖} ได้กล่าวถึงเหตุการณ์วิกฤตการณ์ทางการเมืองปี ๒๕๔๙ เหตุจากความขัดแย้งความรุนแรง ถึงขั้นนำไปสู่วิกฤต นักบริหารที่มุ่งธรรมก็จะมองเป็นโอกาสที่จะก้าวไปสู่ความสมบูรณ์ในการเข้าถึงบูรณภาพแห่งธรรม เพราะจะได้สามารถสำรวจตรวจสอบมองเห็นจุดเห็นแก่ที่ยังขาดตกบกพร่องที่จะได้แก้ไข จัดปรับให้สมบูรณ์ เขาจึงไม่ปฏิบัติการเชิงลบที่จะทำให้เกิดความสูญเสีย หรือทำลายพลังงานด้วยการวิวาทเอาชนะภายนอก เมื่อตั้งสติและดำรงขันติให้ผ่านพ้นอารมณ์ความรู้สึกขุ่นเคืองไปแล้ว พอก้าวสู่การใช้ปัญญา คนเหล่านั้นก็จะขอบใจคนที่มาชี้โทษให้ แล้วได้ใช้โอกาสและพลังงานในทางสร้างสรรค์ให้เต็มที่ เขาก็จะก้าวสูงขึ้นไปด้วยพร้อมกันที่แท้ ที่ทุกฝ่ายได้ด้วยกัน จากความเป็นแต่ฝ่ายละลายหายไป และทุกอย่างดีขึ้น คือ ชัยชนะแห่งธรรม ถ้าต่อสู้กันด้วยการเอาชนะกันด้วยความรุนแรง หรือเล่ห์กลภายนอกก็ไม่มีทางได้รับชัยชนะอย่างแท้จริงเพราะความชนะที่สูญเสียธรรม ไม่อาจเป็นชัยชนะที่แท้จริง トラบาปะจะยังคงอยู่และคงอยู่ยืนยาวนานกว่าชีวิต และแม้แต่ชาติวงศ์ของคนคิดว่าตนชนะนั้น ชัยชนะที่แท้และยั่งยืน ต้องเป็นชัยชนะแห่งธรรมและชัยชนะโดยธรรมเท่านั้น

๑.๖.๑.๕ พระมหาประยูร ธมมจิตโต (มีฤกษ์) ได้รวบรวมการแสดงปาฐกถาธรรมไว้ในหนังสือ “พุทธวิธีสร้างสันติภาพ”^{๑๗} ในงานประชุมสมัชชาใหญ่ครั้งที่ ๑๖ ขององค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลกกล่าวถึงการสร้างสันติภาพโลกว่า ทุกภาคส่วนจะต้องมีแนวทางร่วมกันเพื่อแสวงหา

^{๑๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเพื่อสันติภาพ, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐).

^{๑๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์สวย จำกัด, ๒๕๔๙).

^{๑๗} พระมหาประยูร ธมมจิตโต (มีฤกษ์), พุทธวิธีสร้างสันติภาพ, (กรุงเทพมหานคร: บ. อัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๒).

หนทางและวิธีการที่จะทำให้พุทธศาสนามีส่วนสร้างสันติภาพโลก และปัญหาไม่ใช่อยู่ที่กลุ่มผู้นำหรือนักการเมืองบางกลุ่ม หรือปล่อยอำนาจให้อยู่ในกำมือเพียงบางกลุ่ม ก็อาจจะถูกกำจัดสันติภาพออกไป และทำการเตรียมรบ ซึ่งเป็นอันตรายอย่างมหันต์ต่ออนาคตมวลมนุษยชาติ สันติภาพของโลกไม่ใช่การระบิผิดชอบของกลุ่มอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่เป็นภาระหน้าที่ที่เป็นของทุกคนที่เป็นผู้คิดและทำได้ และที่สำคัญองค์กรเอกชนควรมีส่วนริเริ่มในการสร้างสันติภาพ ดังนั้น ชาวพุทธทั่วโลกต้องสามัคคีกัน ระดมความพยายามที่จะให้เกิดสันติภาพของโลก เพราะพระพุทธศาสนาสอนเรื่องสันติภาพอย่างเป็นสากล พระพุทธเจ้าได้รับการยอมรับว่าเป็นราชาแห่งสันติภาพ และสอนพุทธศาสนิกชนอย่างจริงจังเพื่อนำมาปฏิบัติใช้ให้อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยสันติสุข

๑.๖.๑.๖ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญการ) ได้จัดทำหนังสือพุทธสันติ: การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง^{๑๘} เพื่อเสนอแนวทางเลือกในการจัดการความขัดแย้งโดยนำหลักบูรณาการ หรือเชื่อมโลกสองโลกเข้าด้วยกัน โลกตะวันตก โลกตะวันออก โลกภายในและภายนอก โลกแห่งความขัดแย้งความรุนแรงกับโลกสันติภาพ การบูรณาการแม้จะมีความต่างกันในเรื่องประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ พัฒนาการของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่สิ่งสอดรับคือ สันติวิธี ซึ่งเป็นหลักการและเครื่องมือที่มนุษยชาติได้นำมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ความขัดแย้ง จากความขัดแย้งอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ ข้อมูลความสัมพันธ์ ค่านิยม โครงสร้างไม่สมนัยกัน โดยนำเสนอทางเลือกเป็นทางเลือกในการจัดการความขัดแย้ง โดยนำเครื่องมือจัดการความขัดแย้งทางโลก ตะวันออกและตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนำหลักการในพระพุทธศาสนา มาบูรณาการกับองค์ความรู้ เพื่อให้ได้แง่มุมของความขัดแย้ง สันติวิธี และสันติภาพรอบด้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเปิดพื้นที่ที่สามารถเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อให้สอดรับกับสถานการณ์ความขัดแย้งในสภาวะการณ์ปัจจุบัน โดยนำหลักการ มัชฌิมวิธี ที่สอดรับกับความชอบธรรม หรือธัมมิก ในพระพุทธศาสนาที่ถือว่า เป็นจุดเด่นของ พุทธสันติวิธี มาสร้างสันติภาพที่เต็มไปด้วยการรู้ตื่น และเบิกบาน ความเป็นกลางอย่างแท้จริง

๑.๖.๑.๗ กาญจนา แก้วเทพ ได้รวบรวมแนวคิดด้านการสื่อสารเพื่อสันติภาพไว้ในหนังสือของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ ๘-๑๕^{๑๙} เกี่ยวกับการสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สันติภาพโลก หากการสื่อสารทำหน้าที่ล้มเหลว หรือไม่เป็นไปเพื่อสันติภาพแล้ว การสื่อสารก็จะเป็นตัวเร่งให้เกิดสงครามได้ อีกทั้งสถานการณ์การสื่อสารของโลกที่ตกอยู่ในสภาพไม่สมดุล ไม่ยุติธรรม มีการครอบงำเอารัดเอาเปรียบกัน ก็เท่ากับว่าโลกปัจจุบันกำลังตกอยู่ในภาวะสงครามในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “สงครามข่าวสาร” มีทั้งที่ฝ่ายได้เปรียบทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ต่างก็พยายามรักษาความได้เปรียบของตน ฝ่ายที่เสียเปรียบก็พยายามต่อสู้เพื่อแก้ไขสภาวะดังกล่าว ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารเพื่อสันติภาพคือ สิทธิ

^{๑๘} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญการ), พุทธสันติวิธี : การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด, ๒๕๕๔).

^{๑๙} กาญจนา แก้วเทพ, การสื่อสารเพื่อสันติภาพ, สันติศึกษาหน่วยที่ ๘-๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๒).

เสรีภาพ และความรับผิดชอบทางปัจเจกบุคคล องค์การการสื่อสาร และโดยเฉพาะผู้ที่ทำงานอยู่ในวงการนี้

๑.๖.๑.๘ กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน ได้รวบรวมแนวคิดในหนังสือ “สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสารศึกษา”^{๒๐} โดยได้รวบรวมแนวคิดทฤษฎีนักเศรษฐศาสตร์การเมืองแต่ละสำนักความคิดที่มีชื่อเสียงต่างๆ เช่น คาร์ล มากซ์ (Karl marx) ตันตระกุลนักคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ขยายความคิดแนวอำนาจออกไปอย่างกว้างขวางด้านวาทกรรม อีกทั้ง เจอร์เก้น ฮาเบอร์มาส (Jergen Habermas) ซึ่งมีความโดดเด่นในการนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ผสมผสาน ตันฉบับทางความคิดจากแหล่งกำเนิดทางปัญญาลอมหลวมกัน เช่น การประสานความคิดของแมกซ์ เวเบอร์ เข้ากับมาร์กซ์ และพรอยด์ โดยเฉพาะการสื่อสารมวลชนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสังคม ทางด้านภาษา/การสื่อสาร และพื้นที่สาธารณะ จากการได้รวบรวมงานของนักทฤษฎีที่สำคัญเหล่านี้ไว้ ซึ่งยังคงเป็นงานที่มีความทันสมัย ความชัดเจนและสามารถนำมาเป็นงานทางการศึกษาวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์ได้

๑.๖.๑.๙ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย”^{๒๑} ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของโยฮัน กัลตุง เพื่ออธิบายประเภทและลักษณะความรุนแรงที่ขบวนการต่าง ๆ เผชิญอยู่ และขบวนการนั้นเติบโตมาจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมการเมืองอย่างไร การเคลื่อนไหว และผลิตสร้างวัฒนธรรมของการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างไร ความรุนแรงทางโครงสร้าง เช่น นโยบาย กฎหมาย กลไกของรัฐ กลไกตลาด กลไกระหว่างประเทศ ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาสวัสดิการทางสังคม การเมืองที่ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ประชาชนตกอยู่ในสภาวะจัดการชีวิตทางการเมืองของตนเองไม่ได้ และให้รัฐเข้ามาทำหน้าที่แทนประชาชนทุกด้าน หรือมาเปลี่ยนพฤติกรรมประชาชนให้อยู่ในกรอบ ความรุนแรงในทุกด้านเป็นสภาวะที่สังคมสร้างขึ้นไม่ใช่เรื่องธรรมชาติมนุษย์ การจัดการความรุนแรงจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ด้วยการสร้างวัฒนธรรมและโครงสร้างแห่งสันติในสังคม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการใช้สันติ (peace) ในการจัดการความขัดแย้งด้วยหลักความเห็นอกเห็นใจ (empathy) การไม่ใช้ความรุนแรง (non-violence) และการมีแนวทางสร้างสรรค์ (creativity)

๑.๖.๑.๑๐ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้รวบรวมแนวคิดไว้ในหนังสือ “สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม”^{๒๒} ได้กล่าวถึงทฤษฎีสงครามอันเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ความหมายของทฤษฎีสันติภาพ ซึ่งต้องนำมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องสันติภาพในสถานการณ์ปัจจุบัน หรือสงครามการเมืองที่มีการใช้กำลังในการแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มคนในสังคม ก็เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา ทฤษฎีสันติภาพยังเป็นตัวเชื่อมโยงสังคมด้วยการจัดรูปแบบของสังคม การเข้ามา

^{๒๐} กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน, สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสารศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, ๒๕๕๓).

^{๒๑} ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, ความรุนแรงซ่อน/หาในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๕๓).

^{๒๒} ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, สันติทฤษฎี/วิถีวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๓๙).

ช่วยแก้ปัญหาความไม่ยุติธรรมในสังคม การลดปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้าง โดยไม่ใช้ความรุนแรงทางตรง โดยละทิ้งกระบวนการทัศน์ การยอมรับความรุนแรงมาพิจารณาทางเลือกอื่น เช่น อหิงสาของมหาตมะคานธี มาประกอบเพื่อใช้เป็นแนวทางการไม่ใช้ความรุนแรง (non-violence) เพื่อให้ทฤษฎีสันติภาพกระจ่างชัดยิ่งขึ้น

๑.๖.๑.๑๑ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และกนก วงษ์ตระหง่าน ได้จัดทำหนังสือโครงการเผยแพร่งานวิจัย “ภาษากับการเมือง”^{๒๓} ได้กล่าวถึงภาษาเป็นสื่อสำคัญทางความคิด เป็นเครื่องมือในการชักจูงใจให้ผู้รับความคิดคล้อยตามคำอธิบายถึงสิ่งที่ดี ไม่ดี สิ่งที่ยุติธรรม อยู่ยุติธรรม ในทางการเมืองภาษาเป็นไปเพื่อให้มีอิทธิพลต่อแหล่งอำนาจต่อการตัดสินใจเกิดขึ้นโดยการสั่งการ การประชุมปรึกษามีบทบาทในรูปของกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งแกลงการณ และการเสนอข้อมูลข่าวสารการวิพากษ์วิจารณ์ อย่างไรก็ตาม ภาษาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของคำพูดหรือตัวอักษร ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลมากน้อยเพียงใดนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับรูปแบบหรือท่วงทำนอง แต่ยังขึ้นอยู่กับความต้องการอารมณ์ สถานการณ์ ตลอดจนวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละสังคมที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดภาษา แม้กลุ่มบุคคลในสังคมที่มีวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน แต่มีสถานภาพ บทบาทและประโยชน์ที่แตกต่างกัน ย่อมจะมีความหมายและปฏิกิริยาตอบสนองภาษาที่แตกต่างกันออกไป

๑.๖.๑.๑๒ ปรีชา ช้างขวัญยืน ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก”^{๒๔} ได้กล่าวถึงแนวคิดทางการเมืองในพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลต่อความคิดทางการเมือง และวัฒนธรรมไทยมาแต่โบราณ โดยเฉพาะในแง่คิดทางการเมืองของกฎหมายตราสามดวงไทยในสมัยโบราณ ซึ่งได้ใช้หลักฐานจากพระไตรปิฎกเป็นหลักฐานทางความคิดด้านข้อมูลปฐมภูมิในพระสูตร จักกวัตติสูตร ๔ อัคคัณสูตร และกฏทันทสูตร ซึ่งเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง และยังได้นำทัศนะของนักปราชญ์ทางพุทธศาสนาที่มีชื่อเสียงมาวิเคราะห์หาข้อที่น่ายอมรับ และข้อที่อาจโต้แย้งมาพิจารณาตีความพระพุทธานุศาสนในแง่การเมือง พระพุทธานุศาสนถือว่าธรรมชาติของมนุษย์คือการพ้นทุกข์ ความสุขคือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ ดังนั้น การเข้าใจในเรื่องของการจัดการปกครองบ้านเมืองให้บ้านเมืองพ้นจากความทุกข์ ย่อมแสดงว่าได้นำสังคมไปสู่ความสันติสุขทั้งกายและใจ

๑.๖.๑.๑๓ ปรีชาต สุวรรณบุปผา ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “สืบเนื่องมาจาก...สานเสวนา”^{๒๕} การสานเสวนานี้เป็นสันติวิธีในการใช้เป็นเครื่องมือไปสู่สันติ และกระบวนการสานเสวนาก็เป็นสันติวิธีเช่นกัน เพราะมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ความสงบสมดุลความเข้าใจ และการปฏิบัติที่นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หัวใจสำคัญของกระบวนการสานเสวนาตามทฤษฎีของเดวิด โบห์ม คือ การเปิดโอกาสให้มีการฟังอย่างลึกซึ้ง (deep listening) เป็นการฟังด้วยเมตตา ฟังโดยไม่ตัดสินไว้

^{๒๓} ชัยอนันต์ สมุทวณิชและกนก วงษ์ตระหง่าน, ภาษากับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, ๒๕๒๖).

^{๒๔} ปรีชา ช้างขวัญยืน, ความคิดทางการเมืองในพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘).

^{๒๕} ปรีชาต สุวรรณบุปผา, สืบเนื่องมาจาก...สานเสวนา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๕๒).

ก่อน และฟังอย่างเอาใจเขามาใส่ใจเราเพื่อเข้าใจความหมายของทุกคน การสานเสวนาตามทฤษฎีของเดวิด โบห์ม^{๒๖} เป็นความกระหายอยากรู้เรื่องอย่างใจจดใจจ่อ นั่นคือ ทั้งผู้พูดจะสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ตนพูด และผู้ฟังจะเข้าใจสิ่งที่ตนได้ยินอย่างลึกซึ้งมากขึ้น การสานเสวนาด้วยการฟังทุกคนในกลุ่มจึงมีความเท่าเทียมกันจะไม่นำสถานภาพและอัตลักษณ์ที่ต่างกันใดๆ เข้ามาสู่วงสนทนา ทุกคนในกลุ่มมีโอกาสดูสิ่งที่อยากพูด โดยมีผู้อื่นร่วมฟังอย่างตั้งใจโดยไม่รีบตัดสินถูกผิด การสานเสวนาจึงมิใช่การโต้เถียงเพื่อเอาชนะ มิใช่การแลกเปลี่ยนข้อมูล มิใช่การสัมภาษณ์ และมีใช้การประนีประนอม แต่การสานเสวนาเป็นการสนทนากันของคนสองคนในเบื้องต้น เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเชื่อของแต่ละฝ่าย ในขณะที่เดียวกันก็พยายามสื่อสารให้อีกฝ่ายเข้าใจความหมาย และคุณค่าของสิ่งที่ตนเชื่อว่าความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของตน

๑.๖.๑.๑๔ วันชัย วัฒนศัพท์ ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “ความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา”^{๒๖} ได้กล่าวถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในครอบครัว ในชุมชน ไปจนถึงระดับชาติ และระดับนานาชาติมีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากมาย มีการฟ้องร้องข้อพิพาทที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกัน ที่มาจากความต้องการอำนาจผลประโยชน์ที่ไม่สามารถตกลงกันได้ การไม่มีความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน เอาแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ความขัดแย้งที่มาจากที่ไม่ได้รับความยุติธรรมทางโครงสร้างของสังคม การถูกเอารัดเอาเปรียบ กดขี่จากสังคมก็จะเกิดพฤติกรรมการตอบสนองต่อการทำลายกฎแห่งศีลธรรม แต่ถ้าใช้หลักสันติวิธีในการแก้ปัญหาโดยหลักธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดี ย่อมเปิดโอกาสให้มีการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั่นคือ หลักการและเครื่องมือในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม จะช่วยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในอีกทางเลือก และยังเป็นการแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

๑.๖.๑.๑๕ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “การสื่อสารกับการเมือง”^{๒๗} ได้กล่าวถึง การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง และมีบทบาททางการเมืองว่า การสื่อสารเป็นกลไกและเป็นตัวเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ในสังคมเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะในด้านการปกครอง การสื่อสารนับเป็นปัจจัยที่สำคัญ และจำเป็นในการทำให้เกิดเอกภาพของระบบ แม้ว่าจะมีทฤษฎีการสื่อสารเป็นจำนวนมากที่สามารถนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมือง แต่การชวนเชื่อมตีความยังคงถูกนำไปใช้อธิบายอยู่เสมอในการสื่อสารทางการเมือง ดังตัวอย่างการประชาสัมพันธ์ทางการเมือง แม้ว่าการสื่อสารที่เน้นผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง โดยผ่านการชวนเชื่อ และมตีความซึ่งได้เริ่มต้นมานานแล้ว แต่ในส่วนลึกของการเมืองในทางตรงและทางอ้อม ทั้งรัฐและแอมแปงมักมีอยู่ด้วยเสมอ ในสังคมไทยก็เช่นกัน ก็ได้ผ่านประสบการณ์ทั้งสองวิธีมาแล้วท่ามกลางประวัติศาสตร์ทางการเมือง แม้ว่าในยุคปัจจุบันก็ได้มีความพยายามในการทำสำรวจประชามติมากยิ่งขึ้นก็ตาม

^{๒๖} วันชัย วัฒนศัพท์, ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗).

^{๒๗} สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประสิทธิ์ภัยน์ แอนด์ พรีนติ้ง จำกัด, ๒๕๔๕).

๑.๑.๖.๑๖ เสถียร เขยประทับ ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ “การสื่อสารทางการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย”^{๒๘} ได้กล่าวถึงการสื่อสารมวลชนมีบทบาทสำคัญมากทางการเมืองในปัจจุบัน การรายงานข่าวสารสาธารณะส่วนใหญ่กระทำผ่านสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นแหล่งสารสำคัญที่มีอิทธิพล ต่อความรู้ ความคิด ทศนคติและพฤติกรรมของประชาชน การสื่อสารทางการเมืองเป็นการสื่อสารที่ผู้นำของประเทศยังคงปรึกษาหารือระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งของระบบการเมืองทุกพรรค จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสื่อสารกัน ทำให้กิจกรรมทางสังคมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นรากฐานของกิจกรรมทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิด เป็นพื้นฐานของศาสตร์ต่างๆ ที่เป็นเครื่องมืออันจะนำไปสู่การพูด การโน้มน้าว และการกระทำทางการเมือง หรือการมีปฏิริยาสัมพันธ์กัน ซึ่งมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันในส่วนของการสื่อสารด้านความสัมพันธ์แบบแผนและกิจกรรมการเมือง และทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน การสื่อสารทางการเมืองควรเป็นอย่างไร ควรทำอะไร และทำอย่างไร

๑.๖.๑.๑๗ สุจิตรา อ่อนค้อม ได้แปลมาจากความเรียง เรื่อง “การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน”^{๒๙} จากความเรียงภาษาอังกฤษ creating sustainable world peace เป็นการนำคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ในการแก้ปัญหาทางสังคม และสร้างสันติภาพแบบยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลกที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ โลกมนุษย์ปัจจุบันกำลังขาดสันติภาพ มนุษย์เบียดเบียนเอารัดเอาเปรียบ ธรรมชาติสภาวะแห่งความขัดแย้งและสงคราม การเอารัดเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยีเกินความพอดี การแก่งแย่งผลประโยชน์ ระบบนิเวศวิทยากำลังถูกทำลาย โรคภัย คุกคาม ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ เหล่านี้ กำลังพรากสันติภาพไปจากมนุษย์ ซึ่งหากมนุษย์ไม่ตระหนักถึงภัยโลกนี้ก็จะเต็มไปด้วยความเลวร้ายต่างๆ สาเหตุที่โลกเป็นเช่นนี้ก็เพราะมนุษย์ไม่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสดา ศาสนาทุกศาสนาสอนให้มนุษย์แสวงหาสันติภาพ แต่มนุษย์กลับแสวงหาสิ่งตรงข้าม พระพุทธศาสนาสอนเรื่องสันติภาพ และสันติภาพที่แท้จริงต้องเป็นสันติภาพจากภายใน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา พระพุทธองค์สอนเราให้แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี มิใช่ด้วยความรุนแรง การแก้ปัญหาแบบสันติวิธี เราต้องใช้ปัญญามาแก้ปัญหาความขัดแย้ง ก็จะได้รับสันติภาพที่ถูกต้องแท้จริงและยั่งยืน ไม่ไปสู่สถานการณ์แห่งความขัดแย้งจากคำพูดที่รุนแรง และการกระทำที่มีต่อกันจากความขัดแย้งที่มีความรุนแรงจากส่วนบุคคลขยายตัวไปยังทุกระดับ ทุกภาคส่วนของสังคม ความรุนแรงในครอบครัว รวมไปถึงความรุนแรงในระดับประเทศ การให้ความสนใจที่จะสร้างสันติให้ขยายออกไปด้วยวิธีการสื่อสารเพื่อสร้างกระแสแห่งสันติที่มุ่งสนับสนุนให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การสร้างบรรยากาศในการอยู่ร่วมกันด้วยความเมตตา กรุณา ด้วยความรักและเข้าใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกันนั้น ด้วยการเริ่มจากตัวเราและขยายออกไปสู่คนรอบข้าง สู่ครอบครัว ที่ทำงาน สถานศึกษา ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

^{๒๘} เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารกับการเมืองเน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี.พรินท์ จำกัด (1991), ๒๕๕๑).

^{๒๙} สุจิตรา อ่อนค้อม, การสร้างสันติภาพโลกแบบยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ หอรัตนชัยการพิมพ์, ๒๕๕๓).

๑.๖.๑.๑๘ ปีเตอร์ เอ. แจ็กสัน เขียน พุทธศาสนิกชน พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทและการปฏิรูปเชิงนวัตกรรมนิยมในประเทศไทย^{๓๐} ได้นำงานของท่านพุทธทาสมาวิเคราะห์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง จากผลงานที่ได้แสดงออกให้เห็นถึงปัญญาญาณของท่านพุทธทาสอย่างสร้างสรรค์ ที่ท่านมีมุมมองที่ต่างออกไปจากกลุ่มที่มีแนวโน้มเอียงไปในทางประเพณีนิยมมองพระพุทธศาสนาในแง่ของพิธีกรรมและตำนานปรัมปรา ในขณะที่ท่านพุทธทาสกลับมองว่าพุทธวิจนะที่บันทึกไว้ในพระสูตรต้นตอปัญนั้นเป็นรากของศาสนา และใช้เวลาค้นหาคำตอบสำหรับบรรดาคำถามที่มีผู้อภิปรายโต้แย้ง เช่น คนไทยควรจะมองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างไร ระบบการเมืองระบบใดจะดีที่สุดสำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน และคำถามที่เป็นห่วงเป็นใยมากที่สุด ชาวพุทธควรจะรับมือกับโลกยุคใหม่อย่างไร แจ็กสันมองผลงานของท่านพุทธทาสมีผลกระทบที่ลึกซึ้งต่อทุกภาคส่วนต่างๆ ของสังคมไทย

๑.๖.๓.๑๙ แดเนียล โบว์ลิงและเดวิด เอ. ฮอฟฟ์แมน รวบรวมแนวคิดเรื่อง ผู้ไกล่เกลี่ย : คุณลักษณะเฉพาะตัวกับความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง^{๓๑} มีแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งว่าจากประสบการณ์ของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ย จะต้องมีความรู้เพราะความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยไม่ได้เกิดจากเพียงคุณธรรมเท่านั้น หากแต่ผู้ไกล่เกลี่ยก็มีส่วนสำคัญ จึงได้เสนอแนวทางที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้แก่ผู้ไกล่เกลี่ย ได้เรียนรู้ประสบการณ์ของผู้ไกล่เกลี่ยมืออาชีพและพิจารณาไตร่ตรองนำไปใช้ประโยชน์ในงานไกล่เกลี่ย เพื่อพัฒนาคุณลักษณะเฉพาะตัวให้เกิดความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้งที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์ของเพื่อนร่วมวิชาชีพทั่วโลกตะวันตก ที่มีการพัฒนาก้าวไกลมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นบันไดแห่งการเรียนรู้และศึกษาพัฒนา

๑.๖.๓.๒๐ เบอร์นาร์ด เมเยอร์ เขียน พลวัตการจัดการความขัดแย้ง^{๓๒} ได้ให้เกี่ยวกับความขัดแย้ง และการเป็นนักปฏิบัติทางด้านการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ว่า การรู้จักการใช้การสื่อสารตอบโต้ระหว่างกัน และรู้จักปรับตัวให้ยืดหยุ่น พร้อมทั้งให้ตัวอย่างกรณีศึกษาซึ่งมีประโยชน์ โดยแสดงให้เห็นภาพกว้างของสถานการณ์ความขัดแย้งทั้งในระดับประเทศ นโยบายสาธารณะ ภายในครอบครัว องค์กร ชุมชน สิ่งแวดล้อมชุมชน หรือการบริหารแรงงาน อีกทั้งยังให้แนวคิดที่มีพลังที่เกี่ยวกับการเจรจาต่อรอง หรือคนกลางไกล่เกลี่ยที่มีประสิทธิภาพและกระบวนทัศน์ใหม่กว่าด้วยการจัดการความขัดแย้ง ที่จะสามารถนำพาผู้ขัดแย้งให้เข้าสู่เส้นทางแห่งการประสานสามัคคี การเสริมอำนาจการต่อรอง การเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล การเยียวยาความรู้สึก การเติบโตทางความคิดรวมทั้งสร้างความเป็นธรรมในสังคม

^{๓๐} ปีเตอร์ เอ. แจ็กสัน ศ.ดร., พุทธศาสนิกชน พระพุทธศาสนานิกายเถรวาทและการปฏิรูปเชิงนวัตกรรมนิยมในประเทศไทย, แปลโดย ศ.ดร. มงคล เดชนครินทร์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๓๑} แดเนียล โบว์ลิง และเดวิด เอ. ฮอฟฟ์แมน, ผู้ไกล่เกลี่ย : คุณลักษณะเฉพาะตัวกับความสำเร็จในการจัดการความขัดแย้ง, แปลโดย นายแพทย์บรรพต ดันธีรวงศ์, (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๓).

^{๓๒} เบอร์นาร์ด เมเยอร์, พลวัตการจัดการความขัดแย้ง, แปลโดย นายแพทย์บรรพต ดันธีรวงศ์, (กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๕๓).

๑.๖.๗.๒๑ มาแชล บี. โรเซนเบิร์ก ได้รวบรวมแนวความคิดไว้ในหนังสือ “พูดเพื่อสันติภาพในโลกของความขัดแย้ง”^{๓๓} ได้กล่าวถึงงานเขียนนี้เพื่อการสร้างพื้นฐานด้วยการสื่อสารที่ไม่ให้เกิดความรุนแรง และได้นำตัวอย่างของตัวเลขประชาชนทั่วโลกที่มีการนำการสื่อสารไปใช้ในระดับที่ต่างกัน ทั้งกับตนเองและการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งที่บ้าน ที่ทำงาน และใช้กับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไป การพูดด้วยสันติภาพคือการสื่อสารที่ปราศจากความรุนแรง ซึ่งการนำไปปฏิบัติใช้เพื่อเป็นพื้นฐานของการไม่เกิดความรุนแรงในการสื่อสาร การสื่อสารเกี่ยวกับความไม่รุนแรงเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการสื่อสารที่กำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ การพูดเพื่อสันติภาพก็เพื่อเป็นแนวทางเชื่อมความสัมพันธ์กับคนอื่น ช่วยให้เข้าถึงธรรมชาติที่มีเมตตาอ่อนโยนซึ่งกันและกัน และแก้ไขความขัดแย้งด้วยการสื่อสารที่ไม่ก่อความรุนแรง สำหรับกระบวนการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เรียบง่ายเริ่มต้นด้วยการทำงานบนความคิดของเราเอง เกี่ยวกับวิธีการเข้าพบปะพูดคุยกันเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพูดเพื่อสันติภาพ เพราะต้องใช้ความซื่อสัตย์สุจริตและมุมมองเปิดกว้างที่จะพูดคุยกันในการพัฒนาความรู้ของการแสดงออกและการเอาชนะกันและกัน

๑.๖.๗.๒๒ ชาลส์ เวเบลล์และโยฮัน กัลตุง ได้รวบรวมงานเขียนไว้ในหนังสือ คู่มือการศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง^{๓๔} ได้เสนอแนวทางสันติภาพด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอันเป็นเป้าหมายสำคัญ ด้วยการสร้างสัมพันธ์สันติวิธีที่ดีต่อกัน การสร้างสัมพันธ์ที่ดีขึ้นอยู่กับทั้งสองฝ่าย หากความสัมพันธ์ไม่ดีต่อกัน อาจเกิดความเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรงได้ ซึ่งตัวแปรนั้นมาจากอีกฝ่ายที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบจากความขัดแย้งอันนำไปสู่ความรุนแรง ทำให้ขาดสันติสุขในสังคม จึงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้วยการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน โดยการสนทนาเชิงลึก การค้นหาความจริงร่วมกัน แล้วนำทั้งสองฝ่ายมาสร้างองค์รวมร่วมกัน ด้วยวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยซึ่งมีเหตุมาจากความขัดแย้ง และใช้รูปแบบในการจัดการความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรง การนำแนวทางอหิงสา (ahimsa) ของท่านมหาตมะคานธี มาเป็นวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรง (non-violence) ลดความทุกข์ สร้างความสุข ด้วยการทำลายอำนาจแห่งความรุนแรงในเชิงโครงสร้างทุกรูปแบบ ทำให้เกิดความสงบสันติภายในจิตใจที่นำออกสู่ภายนอก ซึ่งได้เผชิญความขัดแย้งอยู่ในขณะนี้ สันติภาพเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการเพื่อรอวันให้สงบสันติ

๑.๖.๒ งานวิจัย

๑.๖.๒.๑ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นินฺยุณฺยกร) รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่^{๓๕} ศึกษาวิจัยเรื่อง พบว่า ในระดับโลกียวิสัยนั้น พระพุทธศาสนามองว่าความขัดแย้งจัดได้ว่าเป็นทุกข์ พระพุทธองค์จึงได้

^{๓๓} Marchdl B, Rosengberg, Ph.d., **Speak peace in a World of conflict**, (U.S.A.: Puddle Dancer Press, 2005).

^{๓๔} Charles Webel, Johan Galtung, **Handbook of Peace and Conflict Studies**, (New York: Simultancously published, 2007).

^{๓๕} พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นินฺยุณฺยกร), “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี: ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘).

นำเสนอชุดของสันติวิธีในการจัดการในการจัดการความขัดแย้งซึ่งประกอบไปด้วยการเจรจา กันเอง การไกล่เกลี่ยคนกลาง การตั้งคณะกรรมการไต่สวน การพิจารณาตัดสินโดยสังฆสภา ความ ขัดแย้ง และรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งโดย สันติวิธีในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่ พบว่า ความขัดแย้งในกลุ่มน้ำแม่ตาช้างนั้น เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวกับการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ การจัดการ ความขัดแย้งด้วยการเจรจากันเอง การเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่าง ประชาชนในกลุ่มน้ำ จนทำให้การแย่งชิงน้ำดำเนินไปสู่การแบ่งปัน และการยึดมั่นในความเป็นอัต- ลักษณะไปสู่การสลาย และทำลายความเป็นอัตลักษณ์ ส่วนการบูรณาการรูปแบบการจัดการความ ขัดแย้งมีดีต่างๆ โดยนำเสนอของ “ธัมมิกัมมวิธ” ไปสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง ประชาชนในกลุ่มน้ำเห็นว่า ข้อปฏิบัติหรือชุดวิธีที่เกี่ยวกับการแก้ไขความขัดแย้ง และวิธีการเสริมและ ป้องกันความขัดแย้งเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าจะก่อให้เกิดสันติสุขอย่างยั่งยืนในกลุ่มน้ำแม่ตาช้าง

๑.๖.๒.๒ พระครูนิคม จันทโพธิ์ (โพธิศรี จันทสโร) การประยุกต์ใช้วาจาสุภาสิตใน มงคลสูตรกับสังคมไทยปัจจุบัน^{๓๖} งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วาจา สุภาสิตในมงคลสูตรกับสังคมไทยปัจจุบัน ๒) เพื่อศึกษาความหมายและคุณลักษณะของวาจาสุภาสิต ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ความหมายและคุณลักษณะของวาจาสุภาสิตที่ปรากฏในมงคล สูตร ๓) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วาจาสุภาสิตในมงคลสูตรต่อการใช้วาทกรรมด้านการเมือง วา ทกรรมด้านการสื่อสาร วาทกรรมด้านสังคม และวาทกรรมด้านการศึกษาของสังคมไทยปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่าความหมายและคุณลักษณะของวาจาสุภาสิต ทราบถึงความสำคัญของวาจาสุภาสิต ที่มีต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในด้านต่างๆ มี ๔ ประเด็น ได้แก่ วาทกรรมด้านการเมือง วาทกรรม ด้านการสื่อสาร วาทกรรมด้านสังคมและวาทกรรมด้านการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยวาทกรรมด้าน การเมืองทำให้ทราบว่าผู้ปกครองที่ดีต้องมีคุณธรรม ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อยู่ ใต้ปกครอง ส่วนในวาทกรรมด้านการสื่อสารใช้เป็นวิธีการสอนให้เกิดประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศชาติให้เกิดความสงบร่มเย็นเป็นเอกภาพ วาทกรรมด้านสังคม สงเคราะห์ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อผู้อื่นด้วยหลักสังคหวัตถุธรรม ด้านการศึกษาทำให้ทราบว่าพระพุทธศาสนาอาศัยหลัก ไตรสิกขาในการศึกษาเพื่อพัฒนาตนและสังคม ส่วนการพัฒนาสังคมทำให้สังคมเกิดสันติสุขเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและได้รับประสิทธิผลอย่างเต็มที่

๑.๖.๒.๓ พระมหาขวัญชัย วชิรญาณโณ (โคตรชุม) ศึกษาวิเคราะห์อวัจนภาษาเพื่อการ สื่อสารและการเผยแผ่พุทธธรรมศึกษาเฉพาะกรณี : คัมภีร์ทีฆนิกาย สุตตันตปิฎก^{๓๗} จากการวิจัย การศึกษา พบว่า อวัจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การแสดงท่าทางต่างๆ อวัจนภาษาที่ แสดงออกบางอย่างมีความคล้ายคลึงกัน บางอย่างมีความแตกต่างกัน ทั้งลักษณะของอวัจนภาษา

^{๓๖} พระครูนิคม จันทโพธิ์ (โพธิศรี จันทสโร), “การประยุกต์ใช้วาจาสุภาสิตในมงคลสูตรกับสังคมไทย ปัจจุบัน”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๓๗} พระมหาขวัญชัย วชิรญาณโณ (โคตรชุม), “ศึกษาวิเคราะห์อวัจนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเผยแผ่ พุทธธรรมศึกษาเฉพาะกรณี: คัมภีร์ทีฆนิกายสุตตันตปิฎก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

และความหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างกันของแต่ละสังคมวัฒนธรรม อวัจนภาษา สามารถบอกให้ทราบถึงลักษณะต่างๆ ของผู้แสดง เช่น สถานภาพ บุคลิกลักษณะภายนอก รวมถึงอารมณ์ความรู้สึกภายใน ลักษณะของอวัจนภาษามีปรากฏแตกต่างกันไปตามแต่ความเหมาะสมกับผู้ฟัง อวัจนภาษาที่มีปรากฏมากคือ ภาษาท่าทาง อวัจนภาษาต่างๆ ที่ทรงแสดงทรงใช้เพื่อแทนคำพูดบ้าง เสริมคำพูดบ้าง เพื่อโน้มน้าวใจผู้ฟัง ให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา น้อมใจไปตามกระแสธรรมะที่พระองค์ทรงแสดงมีความสำคัญต่อการเผยแผ่ธรรมะในแง่เป็นกุศโลบายเพื่อเข้าหาผู้ฟัง ชักนำผู้ฟังเข้าสู่ความสนใจในเนื้อหาของธรรมะจะเห็นได้ว่า อวัจนภาษามีความสำคัญในการสื่อสารของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ เพื่อประโยชน์แก่การสื่อสารและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๑.๖.๒.๔ ทศนีย์ เจนวินิสุข การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม^{๓๘}
 วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์หัตถิทธิพลและความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ๒) เพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทัศนะพระพุทธศาสนาและ ๓) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางปฏิบัติด้านการสื่อสารเชิงพุทธที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผลวิจัยพบว่า การสื่อสารที่มีผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสังคมมาก คือ การสื่อสารมวลชน ส่วนการสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นการสื่อสารที่มีอิทธิพลและสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของสังคมเป็นสำคัญ ทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคมในลักษณะร่วมกันเป็นสังคมโดยรวม การสื่อสารกับตนเองและการสื่อสารกับบุคคลอื่นไม่อาจแยกจากกันโดยเกี่ยวข้องกับหลักสัมมาทิฐิ โดยมีรูปแบบและกระบวนการสื่อสารกับบุคคลอื่น (ปรโตโมหะ) กับตนเอง (โยนิโสมนสิการ) และตามแนวทาง ศีล สมาธิ ปัญญา ก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตนและสังคม มีหลักการและแนวทางปฏิบัติที่สำคัญคือ สื่อสารด้วยสติ บนฐานของความเข้าใจ หลักการและเหตุผล การสื่อสารเชิงพุทธเป็นมรรควิธีที่นำไปสู่ผลคือ การเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นประโยชน์สุข จากตนเองขยายไปสู่สังคม

๑.๖.๒.๕ ธนักร กิรติเสถียร ศึกษาการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท^{๓๙}
 วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักการใช้วาจาในพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อศึกษาการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในวิถีชีวิตประจำวัน พบว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทยึดหลักนวัคตฤตศาสนในการใช้วาจา และการบรรลุเป้าหมายของการใช้วาจาขึ้นอยู่กับทางเลือกใช้ภาษา การเลือกคน การเลือกแคว้น การใช้ภาษาพูด และการใช้ภาษากาย ส่วนประเด็นการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์พบว่า พุทธพจน์ของพระผู้มีพระภาคล้วนถือเป็นวาจาสุภาสิตได้ทั้งสิ้น โดยที่พุทธบริษัทก็ได้อาศัยวาจาสุภาสิตในการดำเนินชีวิตทั้งออกบวชและผู้ครองเรือน การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามต่อตนเองต่อญาติ

^{๓๘} ทศนีย์ เจนวินิสุข, “การสื่อสารเชิงพุทธกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดุขปฏิบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๓๙} ธนักร กิรติเสถียร, “ศึกษาการใช้วาจาเพื่อการสร้างสรรค์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดุขปฏิบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

มิตร บริวาร และสังคม กอปรด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง รู้ว่าชีวิตคืออะไรควรดำเนินชีวิตให้เป็นสุขอย่างไร และรู้วิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยสันติวิธี เส้นทางดำเนินสู่ความสุขที่แท้จริงเข้าถึงได้อย่างไร ดังนั้น การศึกษาพุทธพจน์ให้เข้าใจถูกต้อง แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวันจึงนับเป็นประโยชน์สูงสุดของชีวิตทั้งภพนี้และภพหน้า

๑.๖.๒.๖ ปวีณู หาญชนะ ศึกษาการสื่อสารทางการเมือง ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒^{๔๐} วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์ของการสื่อสารทางการเมือง ของ ทักษิณ ชินวัตรในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒ และเพื่ออ่านตัวบทของวาทกรรมการสื่อสารทางการเมืองดังกล่าวโดยใช้วิธีระเบียบวิธีทางเอกสารที่รวบรวมไว้คือหนังสือ VDO บันทึกการโฟนอิน/วิดีโอลิงค์ของทักษิณ และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และแฟ้มข้อมูลในการปลูกเร้าเพื่อให้เกิดเหตุสงครามเลือด โดยนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับสัญญาวิทยา แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม แบบจำลอง Gurevitch&Blumler (๑๙๗๗) แนวคิดเรื่องการชวนเชื่อด้วยการปลูกปั่นกับการชักชวนให้เชื่อเพื่อ ความสามัคคี หลักการชักชวนของ เกิบเบิล และแนวคิดเรื่องหน้าที่ของอุดมการณ์ เป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า หลังการสูญเสียอำนาจและต้องหลบหนีไปอยู่ต่างประเทศทำให้ไม่สะดวกในการสื่อสารทางการเมือง ทักษิณได้ปรับปรุงเนื้อหาการสื่อสารทางการเมืองโดยเคลื่อนความหมายของวาทกรรมชุดอภิมนุษย์ และชุดฝ่ายอำนาจเดิมผ่านการรัฐประหาร ด้วยการตั้งคำถามและเปรียบเทียบเพื่อเคลื่อนความหมายมาเป็นวาทกรรมในการสื่อสารทางการเมืองในครั้งใหม่นี้ วาทกรรมอภิมนุษย์ วาทกรรมชุดนักประชาธิปไตย วาทกรรมชุดฝ่ายอำนาจ ภายใต้ความเชื่อโลกาภิวัตน์และระบบอุปถัมภ์เดิม ทั้งยังเปลี่ยนกระบวนการก่อรูปของวาทกรรม (discursive formation) จากวาทกรรมของอำนาจ มาเป็นอำนาจของวาทกรรมและวาทกรรมทั้งหมดที่สร้างขึ้น ถูกนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่ของอุดมการณ์อย่างสม่ำเสมอ และกลยุทธ์ทั้งหมดที่ถูกใช้อย่างสอดคล้อง และทักษิณก็ได้ปรับปรุงการใช้แบบจำลองของ Gurevitch & Blumler ขึ้นมาใหม่ทำให้การสื่อสารทางการเมืองเป็นไปได้

๑.๖.๒.๗ พัสณัย นุตาลัย ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง^{๔๑} การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อสำรวจรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลางในหนังสือพิมพ์ ๒) เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของชนชั้นกลางต่อหนังสือพิมพ์ในการตอบสนองผลประโยชน์ทางชนชั้น ผลการวิจัยพบว่า

- ๑) แบบแผนการเป็นผู้รับสารอย่างเดียว
- ๒) แบบแผนการเป็นผู้รับสารอย่างเดียว พร้อมกับเป็นผู้ส่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล
- ๓) แบบแผนการเป็นผู้รับสารอย่างเดียว พร้อมกับเป็นผู้ส่งในการสื่อสารระหว่างบุคคลและเป็นผู้ส่งสารในมวลชน

^{๔๐} ปวีณู หาญชนะ, “การสื่อสารทางการเมือง ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๒”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะนิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๔๑} พัสณัย นุตาลัย, “การสื่อสารทางการเมืองของชนชั้นกลาง”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

- ๔) แบบแผนการเป็นผู้รับสารอย่างเดียว พร้อมกับเป็นผู้ส่งในการสื่อสารระหว่างบุคคล และเป็นผู้ส่งสารแบบเครือข่าย
- ๕) ใช้ทุกรูปแบบการสื่อสารร่วมกัน

สำหรับอุดมการณ์ของชนชั้นกลางพบว่า เป็นอุดมการณ์ที่มีความหลากหลาย ซึ่งประกอบไปด้วยอุดมการณ์ แบบผลประโยชน์ส่วนรวม อุดมการณ์แบบผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม อุดมการณ์ประจำวิชาชีพ และการเชื่อมอุดมการณ์เฉพาะกลุ่มและอุดมการณ์วิชาชีพเข้าด้วยกัน

๑.๖.๒.๘ พินิจรอน รามสูตและคณะทำงาน รายงานวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เรื่อง การกำกับดูแลสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง^{๔๒} มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อประมวลองค์ความรู้จากต่างประเทศเพื่อกำกับดูแลสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ที่เผยแพร่สร้างเนื้อหาความเกลียดชังในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเนื้อหาและสรุปบทเรียนถึงผลกระทบของการสื่อสารผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ที่เป็น การสร้างความเกลียดชังในสังคมไทย ๓) เพื่อสร้างกรอบในการทำความเข้าใจและนิยามเชิงปฏิบัติการของเนื้อหาที่เป็น การสร้างความเกลียดชังในสังคมไทยสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ ๔) เพื่อแสวงหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยการกำกับดูแลด้วยกลไกที่มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติได้จริงสำหรับสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่เป็น การสร้างความเกลียดชังในสังคมไทย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า

๑) ในสื่อสิ่งพิมพ์นั้นแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาหรือการสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง hate speech ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยไม่ได้ต่างจากแนวคิดในระดับสากลที่เกิดขึ้นทั่วโลกนัก โดยเฉพาะ ในเชิงนิยามและความหมาย และแนวคิดในการกำกับดูแล hate speech อาจมีความเข้มข้นแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ตามแต่ประวัติศาสตร์และพัฒนาการของสังคม ในขณะที่แนวทางการกำกับดูแล hate speech ในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ของแต่ละประเทศก็แตกต่างกันไปตามบริบททางประวัติศาสตร์ สังคมการเมืองและปรัชญาเบื้องหลังของรัฐธรรมาณู

๒) สภาพปัญหาของ hate speech ที่เผยแพร่ในประเทศไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้ hate speech ในสื่อสิ่งพิมพ์มีประเด็นหลัก ๓ เรื่อง คือ ๑) อุดมการณ์ทางการเมือง ๒) เพศสภาพ และ ๓) เชื้อชาติทั้งนี้ ประเด็นอุดมการณ์ทางการเมืองจะเป็นเรื่องหลักในปัจจุบันที่กระตุ้นเร้าและทำอย่างเป็นระบบและมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนตามโมเดล S-M-C-R คือ (๑) มีผู้ส่งสาร (sender) ที่มีเจตนาส่งสารที่สร้างความเกลียดชัง (๒) เนื้อหาสาร (message) มีเจตนาที่ยั่วแหย่และปลุกระดมอยู่ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายของ hate speech ได้ (๓) ช่องทางการสื่อสาร (channel) ถูกใช้อย่างเป็นระบบเพื่อผลิตซ้ำเนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง และ (๔) ผู้รับสาร (receiver) พร้อมจะเป็นกลไกในการเผยแพร่ผลิตซ้ำ และยกระดับความเกลียดชังให้ไปสู่ความรุนแรงที่เป็นอาชญากรรม (hate crime) ได้

^{๔๒} พินิจรอน รามสูตและคณะทำงาน, รายงานวิจัย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เรื่อง การกำกับดูแลสื่อที่เผยแพร่เนื้อหาที่สร้างความเกลียดชัง, ๒๕๕๗, หน้า ก-ง.

๓) การสังเคราะห์นิยามเชิงปฏิบัติการและแนวทางป้องกันและกลไกการกำกับดูแลเนื้อหาการสื่อสารผ่านสื่อทั้ง ๓ ประเภท มีลักษณะต่างกันไปดังนี้ วาจาหรือการแสดงออกซึ่งมุ่งสร้างความเกลียดชังต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนโดยมีฐานจากอคติเกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สภาพความผิดปกติทางเพศ สถานที่เกิด ชนชั้น อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นการแบ่งแยกสร้างความเกลียดชังต่อปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนดังกล่าวที่จะสามารถพัฒนาไปสู่อาชญากรรมจากการกระทำและความรุนแรงต่อตัวบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นในเชิงกายภาพได้ด้วยอุบัติเหตุของน้ำผึ้งหยดเดียว ที่จุดชนวนการปะทะกันของกลุ่มชั่วตรงข้ามให้เกิดภัยใต้บริบทของ ๑) ความหวาดกลัว ๒) ความตื่นตระหนก ล่วงหน้า และ ๓) ความตึงเครียด การหยุดยั้ง hate speech โดยศึกษาสื่อจากวิทยุและโทรทัศน์ได้กำหนดขอบเขตของนิยามที่นำไปสู่การกำกับดูแลออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง ซึ่งเป็นการหมิ่นประมาท อาฆาต มาตราร้ายหรือยุยงปลุกปั่นให้คนอื่นกระทำความผิดกฎหมายหรือกระทำการรุนแรงจากความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป้าหมาย และ ๒) การสื่อสารที่อาจพัฒนาหรือลุ่่มเสี่ยงเป็นการสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง เช่น ดุฎก เหยียดหยาม ดังนั้น การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อผ่านสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องการพัฒนาศักยภาพคนทำสื่อ/ส่งเสริมวิชาชีพสื่อการส่งเสริมพื้นที่สาธารณะเพื่อการจัดการความขัดแย้ง

๔) สำหรับแนวทางป้องกันและกลไกการกำกับดูแลเนื้อหาการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ การวิจัยได้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ตามระดับของการสร้างความเกลียดชัง ดังนี้ “ความรุนแรงระดับที่ ๑ การแสดงความเกลียดชัง ซึ่งไม่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน” ควรอาศัยการกำกับดูแลตนเอง โดยการส่งเสริมให้ผู้ใช้อุปกรณ์บุคคลมีความรับผิดชอบและร่วมกัน ส่งเสริมวัฒนธรรมการไม่เผยแพร่หรือยินยอมต่อการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ โดยการให้ความรู้ระดับสาธารณะเกี่ยวกับการสร้างความเกลียดชังออนไลน์ “ความรุนแรงระดับที่ ๒ การโน้มน้าวใจผู้อื่นให้เกลียดชังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือคนใดคนหนึ่งบนฐานของอัตลักษณ์ที่แตกต่างในด้านต่างๆ” ควรใช้หลักการการกำกับดูแลตนเองที่ผ่านตัวกลาง ด้วยการสอดส่องจับตาดูแล และการแสดงความโปร่งใสตรวจสอบได้ของผู้ให้บริการ “ความรุนแรงระดับที่ ๓ การโน้มน้าวหรือยุยงให้ผู้อื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง” ซึ่งอาจเป็นการใช้ความรุนแรงอันเนื่องมาจากความเกลียดชังอาศัยการกำกับดูแลตนเองเช่นเดียวกับระดับที่ ๒ แต่เพิ่มเติมการปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหา (block access) การเอาเนื้อหาออก (remove or takedown) การกลั่นกรองเนื้อหาตามกรอบของกฎหมาย และการกำกับดูแล

๑.๖.๒.๙ วันฉัตร โกลลวิวัฒน์ การศึกษาการสื่อสารทางการเมืองเครือข่ายสังคมออนไลน์ “กลุ่มคนเสื้อหลากสี”^{๔๓} เพื่อศึกษา ๑) ปัจจัยการเกิดเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มคนเสื้อหลากสี ๒) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มคนเสื้อหลากสี ๓) เพื่อศึกษารูปแบบการแสดงออกและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเครือข่ายสังคมออนไลน์ของกลุ่มคนเสื้อหลากสี ผลการวิจัยพบว่า ๑) รูปแบบการเกิดของกลุ่มคนเสื้อหลากสีนั้นมีลักษณะจากการชักชวนให้เข้าร่วมกลุ่มของคนที่มีความสนิทสนม หรือรู้จักกันมาก่อนและได้มีการชักชวนเข้ากลุ่มตามลำดับ โดยจะเห็นได้ว่าผู้ที่ถูกชักชวนเข้ากลุ่มคนเสื้อหลากสีจะมีเหตุผลที่คล้ายคลึง

^{๔๓} วันฉัตร โกลลวิวัฒน์, “การสื่อสารทางการเมืองเครือข่ายสังคมออนไลน์ “กลุ่มคนเสื้อหลากสี”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะนิติศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

กัน เช่น การไม่พอใจของการชุมนุมอีกฝ่าย ๒) สื่อที่กลุ่มคนเสื้อหลากสีใช้เป็นหลักจะเป็นสื่อบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการส่งต่อข่าวสาร ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร และมีการใช้สื่อออนไลน์ร้องลงมา โดยจะพบว่า สื่อมวลชนมีความสำคัญน้อยมากกับกลุ่มคนเสื้อหลากสี ๓) กลุ่มคนเสื้อหลากสีพบว่า จะมีรูปแบบในการแสดงออกหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น้อยมาก เนื่องจากกลุ่มคนเสื้อหลากสีเกิดขึ้นนั้นในลักษณะเฉพาะกิจ

๑.๖.๒.๑๐ วุฒิสาร ตันไชยและคณะผู้วิจัย รายงานวิจัย การสร้างความปรองดองแห่งชาติ^{๔๔} ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหา ปัจจัยและแนวทางที่ทำให้การสร้างความปรองดองแห่งชาติประสบความสำเร็จ ด้วยตระหนักในสถานการณ์ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยซึ่งมีความละเอียดอ่อน จึงได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม ที่เน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ระดมความคิด ช่วยกันวินิจฉัยวิเคราะห์ ให้ความเห็นต่อสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งและทางออกสู่ความปรองดองที่ควรจะเป็นในสังคมไทย ซึ่งงานวิจัยนี้อาจจะเป็นทางเลือกของสังคมไทยได้นำไปประกอบการพิจารณา เพื่อก้าวข้ามจากปัญหาความขัดแย้งที่ติดอยู่ในขณะนี้ได้ ซึ่งงานนี้ชี้ให้เห็นถึงรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง มิใช่เป็นเพียงเรื่องของผลประโยชน์ แต่เป็นเรื่องของการให้คุณค่าและความเชื่อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ยังมีความเห็นต่างกันอยู่และยังไม่ตกผลึกทางความคิด เพื่อเสนอแนวทางออกทั้งระยะสั้นและระยะยาว มิได้เน้นทางด้านเพียงการสูญเสียชีวิตทรัพย์สินเพียงอย่างเดียวแต่ยังเน้นการปฏิรูปในระยะยาว เพื่อให้สังคมไทยอยู่ได้บนความแตกต่างแต่เคารพในคุณค่าของกันและกัน ภายใต้แนวคิดที่ว่ามีความแตกต่างขัดแย้งกันได้แต่ไม่ควรแตกแยกและใช้ความรุนแรง โดยดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมเชิงโครงสร้างให้เกิดในทุกระดับ

๑.๖.๒.๑๑ อัญญรัตน์ เอี่ยมเอิบ การศึกษา การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์^{๔๕} มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาการสื่อสารทางการเมืองผ่านเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคมของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในประเทศไทย ๒) ศึกษาลักษณะทางเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งมีระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพโดยเนื้อหาวิเคราะห์ของ วอลท์ โปรไฟล์ ของเว็บไซต์เครือข่ายทางสังคม hi ๕ facebook และ twitter ของกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองทั้ง ๓ กลุ่ม คือ ๑) ผู้นำทางการเมือง: นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ๒) นักการเมือง: สาธิต วงศ์หนองเตย, กรณ์ จาติกวณิช, นพดล ปัทมะ, จาตุรนต์ ฉายแสง ๓) กลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง: พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พันธมิตร) ประชาธิปไตยและฝ่ายแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศไทยสื่อสารทางการเมืองโดยอาศัยรูปแบบการสื่อสาร ๕ รูปแบบคือ ตัวอักษร ภาพ เสียง วิดีโอคลิป และลิงค์ รูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองยังคงนิยมใช้การสื่อสารแบบตัวอักษร

^{๔๔} วุฒิสาร ตันไชยและคณะผู้วิจัย, “การสร้างความปรองดองแห่งชาติ”, รายงานวิจัย, (โครงการสร้างความปรองดองแห่งชาติ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๖).

^{๔๕} อัญญรัตน์ เอี่ยมเอิบ, “การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองไทยผ่านเว็บไซต์”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะนิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

และรูปภาพ มากกว่าการสื่อสารรูปแบบอื่นและพบว่า เนื้อหาของการสื่อสารทางการเมืองมีเพื่อ ๑) การประกาศจุดยืนทางความคิดอุดมการณ์ทางการเมือง ๒) การแสดงความคิดเห็น ๓) การระดมสรรพกำลัง ๔) การสำรวจความคิดเห็นของสมาชิก ๕) การประชาสัมพันธ์และสร้างความนิยม จากการวิจัยทำให้ทราบรูปแบบของเนื้อหา ที่เป็นไปเพื่อตอบสนองกลุ่มเครือข่ายของตนเองเท่านั้น เป็นลักษณะการสื่อสารทางเดียว ไม่ได้เป็นไปเพื่อตอบสนองความคิดเห็นของประชาชน

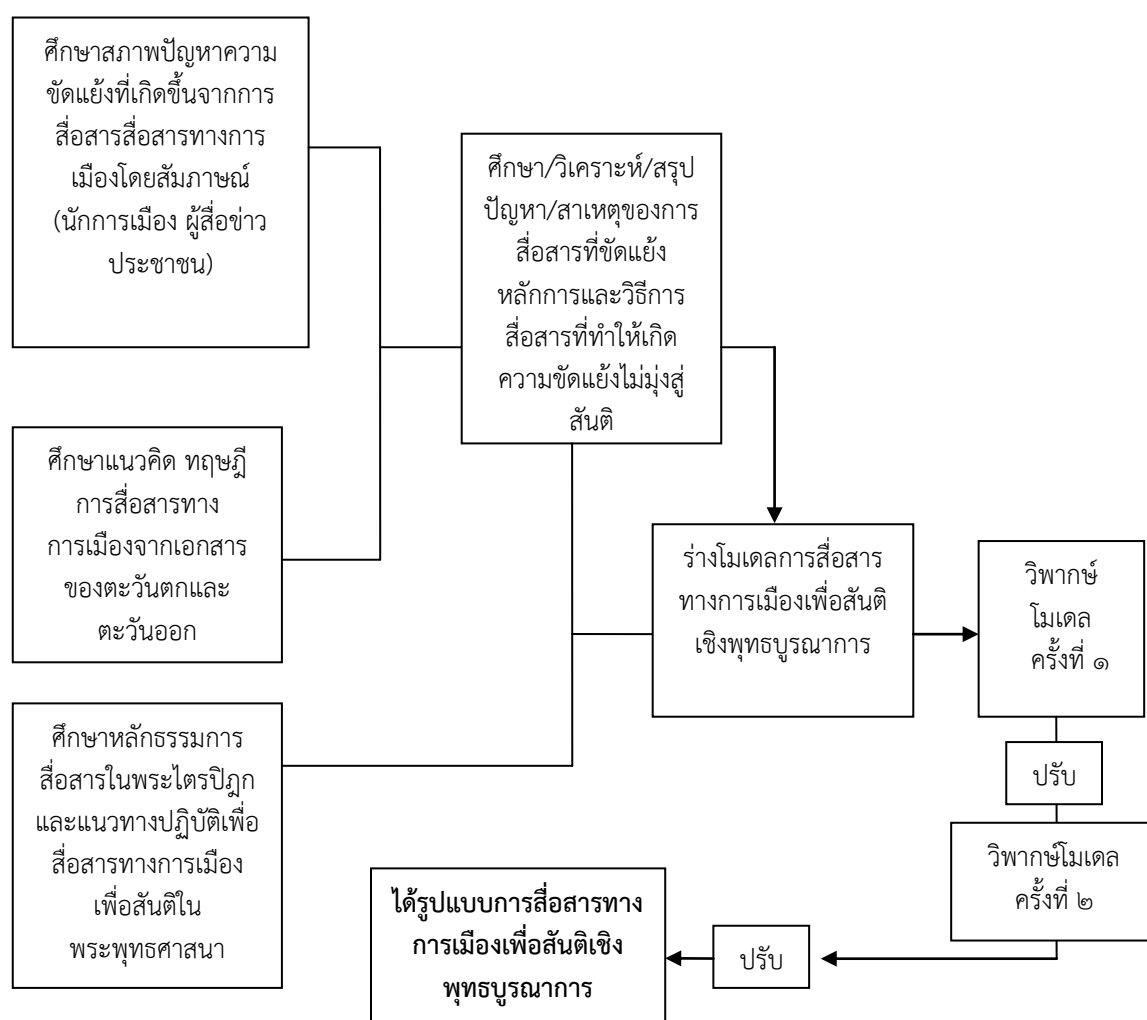
จากการทบทวนเอกสารผู้วิจัยค้นพบว่า มุมมองของกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสันติในการนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้แก้ปัญหาความขัดแย้ง และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกเพื่อความยั่งยืน ด้วยการปรับเปลี่ยนโดยเริ่มที่จิตใจด้วยการใช้สติ ขันติ และปัญญาเพื่อนำไปสู่การสร้างสันติสุขร่วมกันของคนในสังคมประเทศและสังคมโลก ซึ่งเป็นการหาทางออกโดยใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นรากฐาน ส่วนในกลุ่มนักวิชาการได้เน้นไปในเรื่องของทฤษฎีการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการทางการเมืองการสื่อสารที่เป็นกลไกทางการเมืองระหว่างประชาชนและรัฐบาล ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงประชามติทางการเมือง การสื่อสารจึงมีบทบาทสำคัญและเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่สังคมที่สันติด้วยการสื่อสารที่ปราศจากความรุนแรง ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีความรัก ความเมตตาที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของการไม่เกิดความรุนแรงทางการเมืองการสื่อสารที่จะสานสันติร่วมกัน ส่วนผลงานวิจัยที่ได้เสนอได้พบประเด็นที่น่าสนใจของการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองที่เกี่ยวกับคำพูดเนื้อหาต่างๆ ในวิธีการสันติวิธี เช่น การจัดการความขัดแย้งความรุนแรง การสื่อสารเชิงลบ ได้แก่ การสื่อสารสร้างความเกลียดชัง การสื่อสารในเชิงบวกได้แก่ การใช้วาจาสุภาพจิตทั้งทางด้านวัจนภาษา และอวัจนภาษา การนำเสนอผ่านทั้งสื่อกระแสหลัก (หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่อใหม่ (social media) การสื่อสารต่างๆ นี้ได้นำไปสู่สถานการณ์ความขัดแย้งความรุนแรงทางสังคมการเมืองปัจจุบันของกลุ่มคนหลากหลายในกลุ่มสื่อต่างๆ

ดังนั้น จากที่ได้งานเอกสารและงานวิจัยต่างๆ มาทบทวนเพื่อเป็นแนวทางการทำวิจัยขั้นนี้พบว่า ผู้เขียนและนักวิจัยจำนวนมากยังไม่ได้นำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาและเสนอประเด็นให้ครอบคลุมและชัดเจนมากขึ้น จากที่ทบทวนเอกสารมานั้น มีความแตกต่างจากงานของผู้วิจัย ในแง่ของงานของผู้วิจัยได้นำศาสตร์ทฤษฎีทางตะวันตกมาเชื่อมโยงกับทางตะวันออก/พระพุทธศาสนา โดยให้นำหลักการและวิธีการมาบูรณาการให้เห็นชัด เพื่อให้ได้แนวทางนำไปประยุกต์ใช้กับสังคมปัจจุบัน ในสถานการณ์การสื่อสารที่มีความขัดแย้งนำไปสู่ความรุนแรง โดยปรับกระบวนการทัศนมาใช้ในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสันติในสังคม โดยผู้วิจัยได้เสนอหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อการบูรณาการ นำไปสู่แง่มุมในเชิงบวกให้ผลต่อการดำเนินชีวิต การทำงาน และช่วยส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประชาชนในสังคมไทยนับถือเป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งก่อให้เกิดผลเชิงบวกต่อสังคมในภาพรวม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้จะเชื่อมโยงผลการบูรณาการทางตะวันตกและพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ “รูปแบบการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” ต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” มีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสัมภาษณ์ผู้ไขข่าว (key-informant interviews) การลงภาคสนามโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth-interviews) และการจัดเสวนาผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์รูปแบบ (critical model) ในการรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และเสนอรูปแบบนำไปใช้ให้สอดคล้องกับการสื่อสารทางการเมืองในสถานการณ์ปัจจุบัน

ฉะนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” นี้ ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย (research process) ดังต่อไปนี้

แผนภาพ ๑ กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

จากกระบวนการวิจัยดังกล่าวนี้ สามารถอธิบายถึงขั้นตอนได้ว่า

ขั้นตอนที่ ๑ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษา สภาพปัญหาและสาเหตุจากการสื่อสารทางการเมือง จากการที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการชุมนุมเวทีประท้วง ในสื่อออนไลน์ ข่าวสารในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นตัวอย่างเหตุการณ์ และการศึกษาจากเอกสาร วิเคราะห์ สัมภาษณ์ นักการเมือง นักวิชาการ ประชาชน และผู้เสนอข่าว เพื่อสรุปเนื้อหา วิเคราะห์ประเด็นการสื่อสาร เพื่อให้ได้สาเหตุปัญหาของการสื่อสารของนักการเมืองที่ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง

ขั้นตอนที่ ๒ ผู้วิจัยจะดำเนินการศึกษา เอกสารเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง เพื่อวิเคราะห์หาข้อสรุป ถึงหลักการสื่อสารทั้งดีและไม่ดี เพื่อให้เกิดสันติและหาสาเหตุของการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง และผลกระทบที่นำไปสู่ความรุนแรงในสถานการณ์ปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ ๓ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์นำข้อสรุป จากประเด็น ขั้นตอนที่ ๑ สภาพปัญหาของการสื่อสารทางการเมืองที่ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง เพื่อมาเปรียบเทียบกับขั้นตอนที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารที่ดีหรือไม่ดี เพื่อลดข้อขัดแย้งและสาเหตุของการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เพื่อให้เห็นประเด็นของการสื่อสารและวิธีการที่ทำให้เกิดความขัดแย้งไม่มุ่งสันติ

ขั้นตอนที่ ๔ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมการสื่อสารทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ สาราณียธรรม อคติ สัมมาวาจา และวาจาสุภาสิต มาเป็นหลักและวิธีการปฏิบัติ ด้วยการฝึกสร้างสติปัญญา ศีล และสมาธิเพื่อให้เกิดความมีสติ ขันติและสันติ

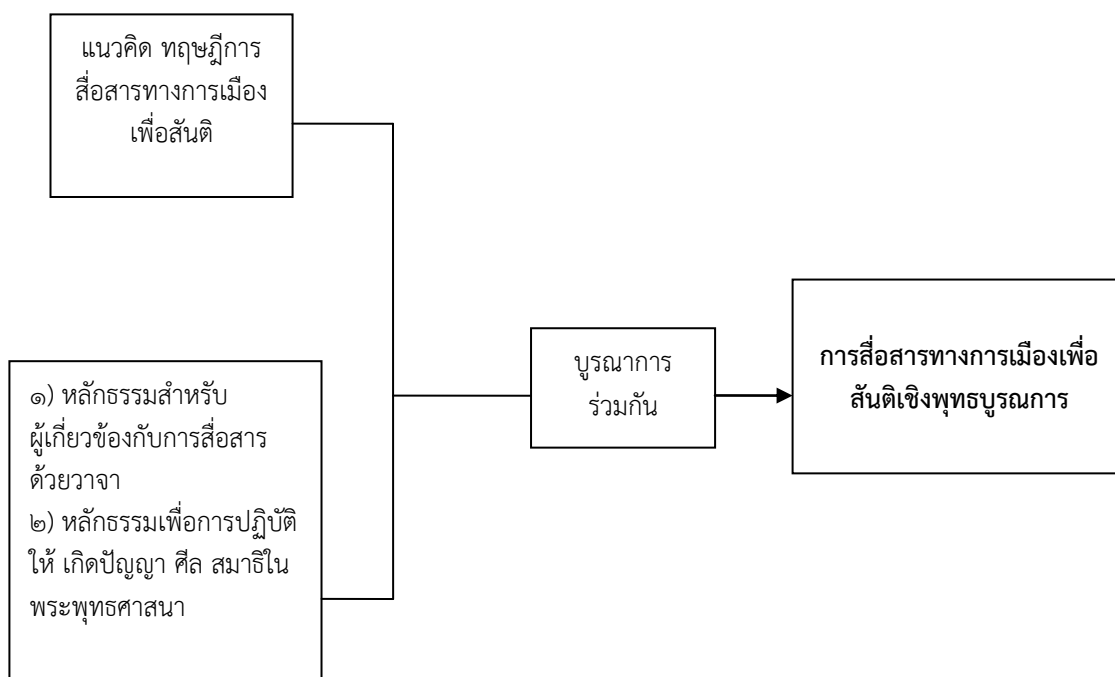
ขั้นตอนที่ ๕ ผู้วิจัยจะนำหลักธรรมสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและหลักการและวิธีการสื่อสารทางการเมืองมาทำการสังเคราะห์และนำไปบูรณาการในการสื่อสาร เพื่อหาปัญหาสาเหตุที่มาจากกระบวนการ คือผู้ส่งสาร สาร ผู้รับสาร และสาเหตุมาจากจากแนวทางต่างๆ จนได้ผลสรุปที่แท้จริง

ขั้นตอนที่ ๖ ผู้วิจัยร่างรูปแบบและแนวทางการสื่อสารทางการเมือง

ขั้นตอนที่ ๗ ดำเนินการจัดวิพากษ์โมเดลจากผู้ทรงคุณวุฒิ การวิพากษ์โมเดลเพื่อปรับปรุงโมเดลให้สมบูรณ์หลังจากมีการสัมภาษณ์เชิงลึก in-depth-interviews จากกลุ่มตัวอย่างได้ทำการสังเคราะห์ขึ้นมา ๒ รอบ ใช้กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิร่วมวิพากษ์โมเดล ๕ คน

ขั้นตอนที่ ๘ ผู้วิจัยจะเสนอโมเดล “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ” เพื่อให้ให้นักการเมือง ได้ใช้เป็นหลักการและวิธีการในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติในสังคมไทยต่อไป

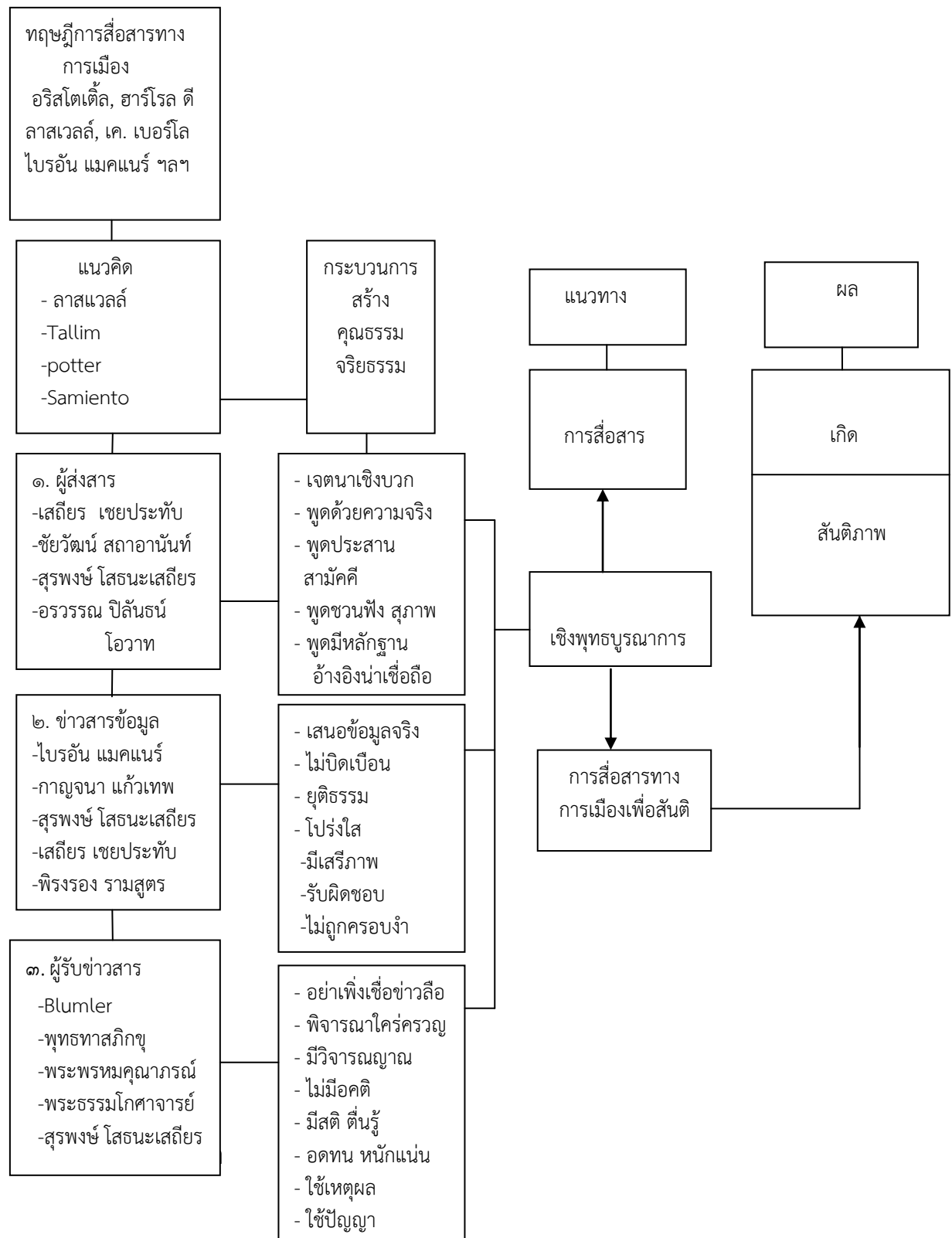
๑.๘ กรอบแนวคิดทฤษฎี (conceptual framework) ในการตั้งฐานการวิจัยดังนี้

แผนภาพ ๒ กรอบแนวคิดหลักงานวิจัยการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติ (ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง กระบวนการคุณธรรม/จริยธรรม แนวทาง ผลลัพธ์) หลักธรรมพระพุทธศาสนา เป็นกรอบ และเป็นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ ดังจะเห็นได้จากกรอบรายละเอียดแนวคิดทฤษฎี (theoretical framework) ของนักวิชาการทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้

แผนภาพ ๓ แผนภูมิ กรอบทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง กระบวนการ แนวทาง ผลลัพธ์

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ประโยชน์ที่เป็นผลจากการวิจัยโดยตรง

๑. ทำให้ทราบแนวคิดทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติของผู้ส่งสาร ผู้สื่อสาร ผู้รับสาร เพื่อลดข้อขัดแย้งสาเหตุปัญหาทางการสื่อสารในการสร้างความเกลียดชัง
๒. ทำให้ทราบหลักธรรมและแนวทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่สอดคล้องกับการสร้างวาทกรรมความเกลียดชังในสังคม มีหลักธรรมคำสอนในแนวทางพุทธศาสนาเพื่อลดความรุนแรงและลดข้อขัดแย้ง ให้มีใจเป็นกลางและใช้การสื่อสารที่ดีไม่ทำร้ายกันด้วยวาจา
๓. ทราบหลักการและวิธีการในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธบูรณาการนำไปปรับใช้กับกลุ่ม นักการเมือง สื่อมวลชน และประชาชนเพื่อให้เกิดการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์ ไม่นำไปสู่ความความรุนแรงทางสังคม
๔. พบองค์ความรู้ใหม่จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้รับสารต้องตระหนัก รู้เท่า ทนอย่าง มีสติ ขันติ และสันติ ตามแนวทางมรรคมีองค์ ๘ (ปัญญา ศีล สมาธิ)

๑.๙.๒ ประโยชน์ที่เกิดจากมีผู้นำผลการวิจัยไปใช้

๑. ทำให้ทราบปัญหา สาเหตุ และนำผลจากงานวิจัยนี้ ไปร่วมหาทางแก้ไขการสื่อสารทางการเมืองที่เป็นประเด็นสำคัญทางการเมือง นำการสื่อสารสร้างความเกลียดชังมาปรับใช้ให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในสังคมไทยปัจจุบัน
๒. สามารถนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการสื่อสารด้วยวาจามาเป็นแนวทางการสื่อสารที่สร้างสรรค์ ไม่สร้างความเกลียดชังของคนในสังคม โดยตระหนักถึงการสื่อสารที่ต้องระมัดระวังในคำพูด โดยนำหลักคำสอนของพระพุทธองค์มาเป็นแนวทาง ไม่เพียงแต่เฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองเท่านั้นที่จะนำมาปฏิบัติใช้ แต่ยังสามารถนำการสื่อสารทางการเมืองด้วยวาจาที่ดีไปใช้กับชนทุกระดับชั้น พูดด้วยความสุภาพ น่ายฟัง ไม่ชวนทะเลาะ และสร้างความเข้าใจที่ดีร่วมกัน
๓. สามารถนำการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสันติเชิงพุทธที่เกิดจากองค์ความรู้ใหม่ นำไปปฏิบัติใช้กับสถานการณ์สื่อสารทางการเมือง องค์กรและสถาบันทั่วไป ที่มาจากการศึกษาศาสตร์ของทางตะวันตกและพระพุทธศาสนาเพื่อสื่อสารด้วยความรัก ความเมตตาและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคม